

Sme v oceáne slobody

Zakladatelia
protestantského hnutia
prestúpili na
katolicizmus

str. 2

Treba sa stať svetlom sveta

Katolíci nesmú zostať
nečinní, sú povinní
angažovať sa aj
v politike

str. 4

Dar domova

Spomienka na
významného literáta
a jazykovedca
Antona Habovštiaka

str. 12

Načo si klamať – západná civilizácia sa vydala na veľmi zvláštnu cestu. Vytvára si niečo, čo by sme mohli nazvať *tolerantúra*.

Mravný relativizmus sa zaštitil slovíčkom *tolerancia* a nastoľuje režim jednotného myslenia. Ak sa ozvú hlasy, čo nezapadajú do prúdu „politicky korektného myslenia“, proklamovaná tolerancia sa okamžite mení na netoleranciu non plus ultra. Opojenie zo slobody sa rozširuje o oslavu z vraj pokorenia sveta, no oslavujúci si ani nevšimli, že sa nám začína strácať duša. Ak sa duša úplne vytratí, stratí sa aj „pokorený“ svet. Je to logické, pretože *kultúra pôžitkárstva* kráča ruka v ruke s *kultúrou smrti*. V takejto koalícii vertikála života hynie a nemenné princípy a hlbšie hodnoty sa vynášajú medzi nepotrebné haraburdie.

No toto sa môže zmeniť. A meniť svet je poslanie kresťanov. Kristov misijný príkaz (porov. Mt 29,19-20) sa netýka len kléru či iba misionárov v ďalekých krajinách. My všetci sme povolaní do misijnej služby. Poslední pápeži priam vyzývajú kresťanov na angažovanosť v politike. Isto, nie každý je povolaný stať sa politikom, no všetci sme povolaní hlásať evanjelium a ľuďi „*naučiť zachovávať všetko, čo som vám prikázal*“ (Mt 29,20).

Ora et labora. Labora 24. mája pre veriaceho človeka znamená nielen ísť voliť, ale ísť voliť hodnoty. Voliť tých, u ktorých je istota, že nemenné hodnoty budú presadzovať aj v Bruseli. Nie rôzne „sľubotechny“, ktoré bez problémov ohnú chrbtovú kosť podľa straníckych vetrov, ale tých, ktorí sú si ju ochotní dať kvôli evanjeliovým hodnotám aj zlomiť.

Ora 24. mája znamená aj prosieť o ducha rozlišovania, ktorý je založený na správnych morálnych kritériách, na princípoch, o ktorých sa nedá vyjednávať!

Načo si klamať – ak veriaci nepôjdu voliť, nebude mať kto zastaviť rozmáhajúcu sa *kultúru pôžitku*. A tá napokon môže zhltnúť aj našu dušu...

PAVOL PRIKRYL

Ide o hodnoty

Katie m. Berggren: Jasné ako Slnko

Myšlienka čísla:

Dokonalým ateistom nebol človek, ktorý popieral jestvovanie Boha, ale ktorý si už nekládol problém existencie Boha.

André Frossard

So zakladateľmi charizmatického protestantského hnutia, ktorí prestúpili na katolicizmus

Sme v oceáne slobody

Pred tridsiatimi rokmi vo Švédsku založili protestantské charizmatické hnutie *Slovo života* (Livets Ord) a mali úspech. Jeho misia sa šíri na Ukrajine, v Rusku, Arménsku, Azerbajdžane, Afganistane, v Indii, dokonca aj v Izraeli. Náhle však prišiel zlom. Zakladateľský pár Birgitta a Ulf Ekmanovci prestúpili do Katolíckej cirkvi. Zaujímavý rozhovor poskytl *Vatikánskemu rozhlasu*.

Ako prijalo okolie vaše rozhodnutie?

Birgitta Ekmanová: Silné reakcie prichádzajú zo všetkých strán. Usilovali sme sa na tento krok pripraviť našich najbližších z hnutia *Livets Ord*, ale keď sme naše rozhodnutie oznámili oficiálne, boli mnohí šokovaní. Dostali sme množstvo nádherných listov a snažili sa neprikladať dôležitosť nenávisťi vyjadrovanej na internete. Je to bolestné, ale zároveň máme v srdci a v duši pokoj a nádej, sme veľmi šťastní.

Ulf Ekman: Bolo to aj bolestné, pretože sme v hnutí pracovali tridsať rokov. Ťažko sa to vysvetľuje, ale v posledných desiatich rokoch sme pociťovali zvedavosť, akýsi stimul a zároveň úctu ku Katolíckej cirkvi. Niežeby sme snád' desať rokov vedeli alebo boli presvedčení, že tento krok urobíme. Klíčilo to v nás po celý tento čas. Bol to vlastne objav. Zmena presvedčenia. Ako Švéd a protestant násávaš antikaticizmus už v materskom mlieku. Objavili sme, že o Cirkvi vieme vlastne málo. Na jednej strane to bolo pozitívne, na druhej priam ohromujúce. Zažívali sme totiž pocit, že sa ocitáme doma, čosi ako „aha, ale to je presne to, v čo verím!“. Boli sme plní predsudkov, ale pri čítaní katolíckych kníh sme si začínali všimnúť, že v toto predsa veríme! Keď sa dnes rozprávame s priateľmi, myslia si, že sme

pred nimi svoju pozvoľnú konverziu tajili. V skutočnosti sme museli pomaly rásť a uisťovať sa vo vieru v Katolícku cirkev.

Čo sa vám prihováralo na ceste do Katolíckej cirkvi?

Birgitta E.: Pre mňa bola prvým znamením sv. Brigita Švédska. Na rok 2003 pripadalo jej výročie a pretože nosím jej meno, siahla som po knihách o nej. Fascinovala ma. Zároveň som si uvedomila, že jej manžel sa volal rovnako ako môj manžel, Ulf.

Istota Katolíckej cirkvi je niečím, na čo môžeme byť hrdí. Úloha Cirkvi je úplne jedinečná a niet k tomu čo dodať. Máme dôvod byť šťastní, nie triumfalistickí a arogantní, ale šťastní.

Sv. Brigita často hovorí o Panne Márii a tak som sa začala hlbšie o ňu zaujímať. Žili sme v presvedčení, že katolíci Máriu zbožšťujú. Bolo veľmi dôležité pochopiť, čo Cirkev o Márii skutočne učí.

Ulf K.: Niektorí by si mohli myslieť, že Mária je poslednou kapitolou. Pre nás však bola tou prvou. Žili sme tri ro-

ky vo Svätej zemi, z toho posledné dva v Ain Karime, ktoré je miestom, kde sa Panna Mária stretla s Alžbetou. Pre nás sa stalo miestom stretnutia s Máriou. Pochopil som, že nie je štvrtou Božskou osobou, že sa katolíci nemodlia k Márii ako k Bohu. Dlho som nechápal spoločenstvo svätých, ale keď som videl, ako je živé, mnoho vecí sa ocitlo na svojich miestach. Mária nás skrátka rýchlo dostihla.

Spomedzi otázok, ktoré okolo vás v týchto dňoch krúžili, najčastejšia bola „prečo“. Vy ste, Ulf, hovorili, že na vás Ježiš hľadá, hovorili ste o jednote a kontinuite, proti rozdeľovaniu...

Ulf K.: Mnoho rokov sme sa venovali misijnému pôsobeniu v *Livets Ord*. Potom sme sa presťahovali do Svätej zeme. Tam som pochopil dve veci: rozdelenie kresťanov je nepopierateľné a že to nie je Božia vôľa. A my, hoci sme sa venovali dobrým veciam, sme boli súčasťou tohto rozdelenia. Pociťoval som nevyhnutnosť jednoty na hlbšej úrovni. A druhá vec: pociťoval som túžbu poznať esenciu Cirkvi. Bolo to zvláštne, pretože som vždy myslel na pôsobenie Cirkvi, na misie, na modlitbu, evanjelizáciu. Nikdy som však neprenikol k jej základom. Začal som premýšľať o Cirkvi ako o Kristovom tele – a to so sebou okamžite prináša myšlienku na Katolícku cirkev. Práve jednota a podstata Cirkvi nás priviedli do Katolíckej cirkvi.

Dnes sa často dnes stretávame s názorom, že „takto to nemá robiť“. Považovali ste niekedy tento krok za nemožný?

Ulf K.: Áno, veľa ráz. Zamilovali sme si Katolícku cirkev, jej vieru, magistérium. Zároveň sme si však hovo-

riľi, že vzhľadom k našim povinnostiam nemôžeme odísť, hoci nás naše túžby viedli týmto smerom. Veľa veriacych z hnutia *Livets Ord* žije v Rusku, máme na východe veľkú základňu. Mysleli sme si, že by sme mali pokračovať v našej práci práve tam. Potom sa všetko urovnalo, odišli sme z viedenia. Dnes považujeme svoju úlohu v tejto oblasti za uzavretú. Priateľstvo však zostáva. Zmenili sme sa a nemôžeme to popierať. Ide o povolanie. Nechceme nikoho súdiť, ale nemôžeme ani cúvnuť pred skutočnosťou.

Čo by ste odpovedali tým, ktorí hovoria, že v Cirkvi s magistériom, dogmami a pápežom budete menej slobodní?

Ulf K.: To je individualistická predstava liberálnych cirkví: Nikto nesmie rozhodovať, pretože tu rozhodujem ja. Zistil som však, že keď skúmam to, v čo mám veriť, nemám vôbec nijaký

Snímka: CTV

problém v to veriť. Nie je to nútenie, ale objav bohatstva. Magistérium je základom skutočnej duchovnej slobody. Nevidím v ňom nijaké znásilňovanie ducha. Keď sa ma pýtajú, odpovedám: Áno, som slobodný! Dopĺňal som do oceána, v ktorom je veľká sloboda.

Čo provokuje protestantský svet na Katolíckej cirkvi?

Ulf K.: Myslím si, že základ kon-

fliktu je pravda, za ktorej nositeľku sa Katolícka cirkev považuje. Katolícka cirkev si je istá tým, čo je pravdivé, a hovorí veci jasne. Táto zreteľnosť je pre dnešný relativistický svet provokatívna.

Aké úlohy majú kresťania v sekularizovanej spoločnosti?

Birgitta E.: V tejto chvíli je veľmi dôležitá otázka manželstva. A Katolícka cirkev tu hovorí jasne.

Ulf K.: Sekularizácia je veľká príležitosť. Vidím v nej možnosť na novú evanjelizáciu. Vo Švédsku množstvo ľudí nevie, kto je Ježiš, čo pre nás urobil. A to je skutočné poslanie Cirkvi. Istota Katolíckej cirkvi je niečím, na čo môžeme byť hrdí. Úloha Cirkvi je úplne jedinečná a niet k tomu čo dodať. Máme dôvod byť šťastní, nie triumfalistickí a arogantní, ale šťastní.

Zhovárala sa Charlotta Smeds/VR

„Nobelka“ pre Halíka

Český kňaz Mons. TOMÁŠ HALÍK získal prestížnu Templetonovu cenu za rok 2014. Cena sa udeľuje žijúcim osobnostiam, ktoré svojim dielom prehlbujú vnímanie duchovného sveta. Neoficiálne sa jej aj hovorí Nobelova cena za náboženstvo.

Nadácia už zosnulého britského investora a filantropa Johna Templetona rozhodla, že tohtoročnú cenu udelí známemu teológovi a filozofovi Tomášovi Halíkovi za jeho zasadzovanie sa za náboženskú a kultúrnu slobodu v čase komunistickej totality v bývalej ČSSR a za súčasné obhajovanie a prehlbovanie dialógu medzi rôznymi vyznaniami a neveriacimi.

T. Halík si cenu prevzal na slávnosti v Kostole sv. Martina v poliach na Trafalgarskom námestí v Londýne, na ktorej bolo viac ako 600 významných hostí. Stal sa 44. laureátom Templetonovej ceny. Prvý raz cenu udelili v roku 1973 a získala ju bl. Matka Terézia, medzi laureátmi sú aj brat Roger z Taizé, Chiara Lubichová, kardinál Leo Suenens, spisovateľ Alexander Solženicyn, Filozof a diplomat so slovenskými koreňmi Michael Novak či známy juhoafrický anglikánsky arcibiskup Desmond Tutu.

„Profesor Halík sa usiluje premýšľať o nadčasovej pravde a zdieľať ju s druhými, aby ľudia zo všetkých duchovných a kultúrnych tradícií – i ateisti – mohli nájsť nové a hlbšie spôsoby ich vyjadrenia,“ ocenil John Templeton ml. českého kňaza pri odovzdávaní ceny.

V ďakovnom prejave sa T. Halík zamýšľal nad otázkami viery a medzináboženského dialógu. „Aká forma kresťanstva môže nášmu svetu pomôcť, aby bol lepším miestom na život pre všetkých, pre kresťanov i nekresťanov, veriacych i ateistov?“ položil si otázku. Podľa neho fenomén náboženstva neumiera, ale sa transformuje a začína preberať „nové politické a kultúrne roly. Kde sú tradičné náboženstvá potlačené, tam sa sekulárne javy samé stávajú náboženstvom,“ vyhlásil To-

Snímka: AP

máš Halík. Upozornil, že súčasný model multikulturalizmu, ktorý je založený na tolerancii, nevedie k spoločenstvu občanov, ale ku konglomerátu ghett. „Je to určite humánnejší stav ako stále spory či permanentné vojny, ale môže to byť trvalé riešenie? Tolerancia tohto typu je dobrá na to, aby ľudia žili vedľa seba, ale nie spolu,“ vysvetlil čerstvý laureát.

V rámci príhovoru aktuálne varoval pred nebezpečenstvom ruských „imperiálnych snov“: „Tvárou v tvár nebezpečnému vývoju na východe Európy si musíme uvedomiť svoju zodpovednosť za udržanie a prehlbenie veľkého projektu zjednotenej Európy,“ povedal T. Halík a varoval pred nacionalizmom, šovinizmom a xenofóbiou, ktoré „znovu dvíhajú hlavu v európskych národoch“. „Ak by v Európe zvíťazilo nebezpečné pokúšenie národného sebeckta a izolacionizmu a došlo by k tragédii rozpadu EÚ, európske národné štáty by nezískali viac suverenity, ale by boli ďaleko väčšie vystavené silám chaosu a deštrukcie zvnútra,“ uviedol držiteľ prestížneho ocenenia.

Významné ocenenie je spojené aj s finančnou odmenou vo výške 1,1 milióna libier (cca 1,35 milióna €). „Zakladám Nadačný fond Tomáša Halíka, ktorý by mal financovať predovšetkým medzináboženský a medzikultúrny dialóg a dialóg veriacych s neveriacimi. Pri Českej kresťanskej akadémii vznikne aj Inštitút dialógu. Veľká časť prostriedkov by mala smerovať práve sem,“ uviedol Mons. T. Halík.

-red-

Katolík je povinný angažovať sa aj v politike

Treba sa stať svetlom sveta

„Európa v 21. storočí bude alebo kresťanská, alebo nebude vôbec,“ znie známy výrok pápeža svätého Jána Pavla II. O tom, ktorou cestou sa Európa vyberie, sa bude rozhodovať aj vo voľbách do Európskeho parlamentu už 24. mája.

Snímka: archiv

Voľby do Európskeho parlamentu (EP) sú známe svojou dlhodobou nízkou účasťou. No nebolo tomu tak vždy. V roku 1979 sa konali prvé voľby do EP v histórii a účasť na nich bola pomerne slušná – zúčastnilo sa ich až 62% voličov euróvoličov. Paradoxne išlo o obdobie, keď mal EP najnižšie právomoci. Voľbná účasť v každých ďalších eurovoľbách však už len klesala, v roku 2009 dosiahla 43%, na Slovensku to bolo len 19,63% voličov.

Pod klesajúci (ne)záujem o bruselské „panské huncútstvo“ sa významnou mierou podpísali aj samotní politici, keď úplne vážne riešili zákaz štandardných žiaroviek, povinné kvóty pre ženy v riadiacich orgánoch spoločností, zákaz nosenia podpätkov a šperkov pre kaderničky, obmedzenie príkonu vysávačov, „krivé“ uhorky...

Aj keď nie je veľká pravdepodobnosť, že europoslanci prestanú riešiť podobné nezmysly a hlúposti, tohto ročné voľby rozhodnú však najmä o tom, či naberie na sile aj z Bruselu šíriaca sa kultúra smrti. Dianie v národných parlamentoch európskych krajín nevieme ovplyvniť, no dianie v EP môžu svojou troškou ovplyvniť aj slovenskí europoslanci.

KVAS POLITIKY

Proti vzrastajúcemu prevracaniu pojmov a hodnôt sa stavujú najmä kresťanskí politici. Socialisti a liberáli v tejto súvislosti radi hrajú s cirkevnou kartou a to v tom zmysle, že Cirkev nemá čo hovoriť do politiky či kresťanské názory sú skostnatené, zastarané a vysoko nemoderné. A tak si mnohí kladú otázku, veriacich nevynímajúc, či sa majú veriaci angažovať v politike.

Kardinál Ratzinger, neskorší pápež Benedikt XVI., sa v prednáške *Význam náboženských a etických hodnôt v plu-*

ralistickej spoločnosti dotkol aj argumentu „Cirkev nemá čo hovoriť do politiky“: „Kresťanstvo ako zjavené náboženstvo sa nepokladá za zdroj pravdy pre politiku, ale za kvas a za dejinne overený spôsob života. Pravda o dobre, ktorá pochádza z kresťanskej tradície, je pochopiteľná aj pre rozum a môže sa stať rozumnou zásadou; nejde tu o nijaké znásilňovanie rozumu a politiky akýmsi dogmatizmom.“

Philadelphský arcibiskup Charles Chaput označil protikresťanské agitovania typu „nevnučujte svoje presvedčenie spoločnosti“ za vzdialené od reality a považuje ich za „zakladáča s cieľom vyhnúť sa serióznej diskusii“.

NEZOSTAŤ NEČINNÝ

Realita je však taká, že medzi katolíkmi naďalej pretrváva ľahostajnosť, skepticizmus, nechut' v súvislosti s politikou.

Jednou zo zásadných výziev, na ktoré sa kresťania dnes musia sústrediť, je znovuobjavenie svojho práva či povinnosti zúčastňovať sa aktívne a zodpovedne na politickom živote svojich krajín.

Príčin tohto znepokojujúceho fenoménu je viacero: úpadok politiky, ktorá príliš často podlieha demagógii a jaloému populizmu, uchýľujúcemu sa k samochvále, nerozlúštiteľnému a nekonzistentnému prejavu, ktorý nie je schopný vypracovať konkrétne programy alebo sa o to jednoducho nestará. K politickej neangažovanosti katolíkov

prispievajú aj rozšírená korupcia, kariérizmus či príliš mnoho morálnych škandálov, do ktorých sú zapletení politici.

No ľudia, ktorí berú Boha vážne, by nemali o svojej viere a jej dôsledkoch na praktický život mlčať. Kresťanská viera je síce osobná, ale nikdy nie je súkromná. Aj preto sv. Ján Pavol II. v apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* napísal: „Nové cirkevné, spoločenské, hospodárske, politické a kultúrne danosti volajú dnes so zvláštnou intenzitou po zaangažovaní sa laikov. Odtiahnuť sa od zodpovednosti bolo vždy pomýlené. Dnes je však v tom ešte väčšia vina. Nikomu nie je dovolené zostať nečinným.“

Predseda Pápežskej rady pre laikov kardinál Stanisław Ryłko o angažovanosti sa katolíkov v politike jasne povedal: „Jednou zo zásadných výziev, na ktoré sa kresťanskí laici dnes musia sústrediť, je znovuobjavenie svojho práva či povinnosti zúčastňovať sa aktívne a zodpovedne na politickom živote svojich krajín, prinášajúc svedectvo o Kristovi, bez komplexov menejcennosti.“

AKTÍVNE SVEDECTVO

Dôvod na aktívne angažovanie sa katolíkov v politike je prostý. Veriaci totiž nemôžu byť verní Kristovi a jeho učeniu a zároveň mlčať vo veciach verejných. Vernosť evanjeliu si vyžaduje aktívne svedectvo o náboženskom presvedčení a to aj presadzovaním kresťanských postojov v kľúčových morálnych otázkach.

Každý zákon okrem toho, že reguluje, má aj morálny obsah. Zákon vždy vnucuje druhým ľuďom niečie morálne presvedčenie, hoci aj deviované. Je to skratka vnútorná povaha zákona. „Práve preto je aktívna angažovanosť kresťanov vo verejnom živote taká dô-“

» »

ležitá,“ vysvetľuje arcibiskup Chaput a dodáva, že neplnenie tohto poslanca je „istým druhom zbabelosti“.

Kresťanstvo tak dôkladne formovalo naše prostredie, že ho považujeme za samozrejmé. Či sa to niekomu páči alebo nie, kresťanský hodnotový systém sa v západnej civilizácii v podstate neustále odzrkadľuje vo všetkých našich činnostiach, a preto katolíci nemôžu byť čírym pasívnym divákom, ktorý kriticky sleduje, čo sa v spoločnosti deje, a pritom odmieta konať, aby riešil zlo, ktoré vníma. Pre katolíckych laikov je teda politické úsilie morálnou povinnosťou, ktorá pochádza z ich samotného „byť kresťanmi“, ušľachtilej úlohy, ktorú je potrebné plniť nie s ohľadom na vlastný záujem a materiálne výhody, ale obetujúc sa s integritou službe všetkým. „*Vy ste soľ zeme... Vy ste svetlo sveta*“ (Mt 5, 13, 14), hovorí nám Pán.

LIBERÁLNA DEMOKRACIA

V encyklike *Centesimus annus* sv. Ján Pavol II. napísal: „*Cirkev si veľmi váži demokraciu ako systém, ktorý zabezpečuje občanom účasť na politických rozhodnutiach a podriadeným zaručuje možnosť svoje vlády voľiť a kontrolovať a tam, kde je to potrebné, pokojnou cestou ich odvolávať. Skutočná demokracia je možná len v právnom štáte a na základe správneho pochopenia ľudskej osoby.*“

Je jasné, že v súčasnosti v západnej civilizácii rozhodujúco dominuje liberálny demokratický systém. Americký ekonóm a filozof Francis Fukuyama v svojej najznámejšej knihe *Koniec dejín a posledný človek* predkladá provokatívnu teóriu, že liberálna demokracia by mohla predstavovať moment príchodu ideologickej evolúcie ľudstva a definitívnej formy vlády medzi ľudí, čo by v podstate znamenalo koniec dejín. (Ponechajme overenie tejto teórie na históriu, pretože v tomto druhu dohadov skúsenosť nedávnej minulosti nám radí veľkú obozretnosť.

V každom prípade liberálna demokracia je systém, ktorý podľa kardinála S. Ryška v spoločenskom spolužití vyžaduje vo veľkom rozsahu *alto ethos*, vysokú mieru etosu. Z tohto dôvodu je demokracia zraniteľným systémom. Ak je uplatňovaná správne, prináša nesmierne výhody do individuálneho a spoločenského života ľudí, ale zároveň ľahko podlieha nebezpečným deformáciám.

Podľa magistára Cirkvi súčasné príčiny odchýlok od demokracie spočívajú predovšetkým v agnosticizme

Snímk: KEP

a skeptikom relativizme, paradoxne považovaných za náležitosti demokratických politik.

SLUŽIŤ PRÁVU

Sv. Tomáš Akvinský napísal, že politik sa musí usilovať o vytvorenie spoločnosti, ktorá v čo najväčšej miere povedie k šťastiu v nebi. Preto je podľa riaditeľa rímskej pobočky Human Life International Mons. Ignacia Barreira Carámbulu „jedným z najvyšších povolaní, aké môže človek od Boha dostať, povolanie stať sa politikom“. Zdôvodňuje to podobne ako sv. Tomáš Akvinský: „Politik je povolaný Bohom, aby podporoval dočasné spoločné

dobro spoločnosti a mal pritom na pamäti, že život v ľudskej spoločnosti je prípravou na konečný vstup do Božieho kráľovstva.“

Tu sa natíska otázka, aký má byť kresťanský politik súčasnosti. Mnohé naznačil v svojom príhovore v nemeckom spolkovom parlamente pápež Benedikt XVI.: „*Slúžiť*

právu a vzoprieť sa vláde nespravodlivosti je i zostane základnou úlohou politika. Hlavným kritériom a motiváciou pre prácu politika nemá byť úspech a ešte menej nejaký materiálny zisk. Politika musí byť snahou o dosiahnutie spravodlivosti a vytvorenie základných podmienok pre pokoj.“ Benedikt XVI. plne uznal, že politik hľadá aj úspech, ktorý mu otvára možnosti pre efektívnu politickú činnosť. No vzápätí upozornil, že „úspech je podriadený kritériu spravodlivosti, vôle realizovať právo a múdrosti práva. Úspech môže byť však pokušením, ktoré otvára cestu zneužívaniu práva a ničeniu spravodlivosti“. Práve na margo spomínanej

» »

Lakmus hlasovaní

S blížiacimi sa voľbami do Európskeho parlamentu by bolo dobre pripomenúť si, ako hlasovali súčasní slovenskí poslanci o dvoch dôležitých správach, a to o tzv. Správe Estrela (dve hlasovania) a o tzv. Správe Lunacek.

Cieľom Správy Estrela bolo propagovať umelý potrat a liberálnu sexuálnu výchovu, ako aj potláčať právo na výhradu svedomia. O tejto správe prebehli dve hlasovania.

V októbri 2013 sa o Správe Estrela hlasovalo prvýkrát, a to konkrétne o návrhu na vrátenie tejto správy späť do výboru. PROTI správe teda hlasoval ten, kto podporil jej vrátenie do výboru na preracovanie.

V rekordne rýchлом čase, už v decembri 2013) sa Správa Estrela vrátila späť do pléna europarlamentu. Poslanci, ktorí nesúhlasili s touto správou, navrhli alternatívnu rezolúciu o tom, že kompetencie rozhodovať o týchto témach zostávajú v rukách členských štátov EÚ. PROTI Správe Estrela teda hlasoval ten, kto podporil túto alternatívnu rezolúciu. Správu Estrela sa podarilo zastaviť

prijatím tejto alternatívnej rezolúcie.

Tzv. Správa Lunacek mala za cieľ propagovať LGBTI politickú agendu a gender ideológiu. (Viac o tejto správe pozri VOX 3/2014)). Správu sa, žiaľ, nepodarilo zastaviť.

Patrik Daniška

Meno	Strana	Estrela 1	Estrela 2	Lunacek
Anna ZÁBORSKÁ	KDH	Proti	Proti	Proti
Miroslav MIKOLÁŠIK	KDH	Proti	Proti	Proti
Eduard KUKAN	SDKÚ	Proti	Proti	Zdržal sa
Peter ŠTASTNÝ	SDKÚ	Proti	Proti	Proti
Sergej KOZLÍK	SDS	Proti	Za	Nepřítomný
Boris ZALA	SMER-SD	Za	Nehlasoval	Nehlasoval
Katarína NEVEĐALOVÁ	SMER-SD	Za	Za	Za
Monika FLÁŠIKOVÁ BEŇOVÁ	SMER-SD	Nehlasoval	Za	Za
Monika SMOLKOVÁ	SMER-SD	Za	Nehlasoval	Nehlasoval
Vladimír MAŇKA	SMER-SD	Nehlasoval	Za	Za
Alajos MÉSZÁROS	SMK	Proti	Proti	Proti
Edit BAUER	SMK	Proti	Proti	Za
Jaroslav PAŠKA	SNS	Proti	Nepřítomný	Proti

možnosti zneužívania práva už sv. Augustín napísal: „*Odober právo – a čo potom rozlíši štát od dobre fungujúcej bandy zločincov?*“

PRÁVO A POVINNOSŤ

Podľa kardinála S. Ryľka nové kultúrne paradigmy sú vyjadrením radikálneho rozchodu s víziou ľudskej bytosti vlastnej židovsko-kresťanskej tradícii, a miera nielen k ustanoveniu „nového svetového poriadku“, ale aj k vytvoreniu „nového človeka“. „*Je to skutočná kultúrna revolúcia, ktorá, pochádzajúc zo Západu, sa globalizuje, podporovaná presným politickým projektom, ktorý tieto paradigmy pretavuje do praxe prostredníctvom legislatívnych opatrení,*“ upozorňuje kardinál.

V súčasnosti sme svedkami spochybňovania všeludských hodnôt i základných inštitúcií spoločenského života ako sú manželstvo a rodina. „*Demokracia bez zásad, ako dokazujú dejiny, ľahko sa premení na otvorený, alebo skrytý totalitarizmus,*“ varuje sv. Ján Pavol II. v encyklike *Centesimus annus*.

Dramatické a často doposiaľ neznáme výzvy, ktorým ľudstvo musí čeliť na prahu tretieho tisícročia, kladú na zodpovedných za verejné veci vysoké nároky. Už nebohý kardinál López Trujillo upozorňoval: „*Často možno počuť nesprávny argument pre tzv. slobodnú politickú voľbu, ktorá má prednosť pred princípmi evanjelia i pred presným uvažovaním.*“ V *Doktrinálnej nóte o niektorých otázkach angažovania a postojov katolíkov v politickom živote*, ktoré vydala Kongregácia pre náuku viery, sa píše: „*Katolíci majú právo a povinnosť zasiahnuť a upozorňovať na hlbší zmysel života a na zodpovednosť, akú majú všetci v tomto ohľade. Tí, čo priamo reprezentujú v zákonodarných zboroch majú presne danú povinnosť oponovať každému zákonu, ktorý by mal povahu útoku proti ľudskému životu. Ako pre každého katolíka, aj pre nich platí, že sa nesmú zúčastňovať na programovaní myšlienok podporujúcich podobné zákony alebo ich podporiť svojím hlasom.*“

TRI ÚLOHY

Dnes sa katolíkom angažovaných v politickom dianí predkladajú tri úlohy silnej prorockej váhy.

Prvá úloha je opätovné potvrdenie hraníc politiky zakaždým, keď sa vyskytnú pokušenia absolutizovať ju. Veľmi dobre to vysvetľuje kardinál Angelo Scola: „*Politická a štátna moc nie je posvätná a teda nie je všemocná. Slová Krista: ‚Dávajte cisárovi, čo je*

Snímka: Bridgette Auger

cisárovo, a čo je Božie, Bohu predstávajú v tejto optike najúčinnšie demytizovanie politickej moci v dejinách. Žiadna politická moc nemôže naplniť celý rozmer ľudskej túžby. Týmto spôsobom sa nepriamo potvrdzuje dôstojnosť osoby, založená na jej schopnosti transcendentna. Tá sa neodvodzuje zo žiadnej politickej moci a žiadnej inštitúcie.“

Druhá úloha zaväzuje katolíkov pôsobiť ako kustódi a ochrancovia etickej dimenzie demokracie, aj samotnej politiky, ktorej spravodlivá autonómia nikdy nestráca etický úsudok. Pôsobiť teda ako obrancovia človeka, jeho dôstojnosti a jeho práv. *Christifideles laici* upresňuje, že „*tieto práva sú prirodzenými právami, univerzálnymi právami, nedotknuteľnými právami: nikto, ani jednotlivec, ani skupina, ani autorita, ani štát nemôže ich meniť alebo zrušiť, pretože pochádzajú od samého Boha*“. Predovšetkým je to právo na život, „*ako podmienka pre všetky ostatné práva osoby*“. Zvlášť pri zohľadňovaní nových otázok, vzniknutých v oblasti bioetiky, sa otvára obrovský priestor pre aktívnu prí-

tomnosť katolíckych laikov v legislatívnych orgánoch.

Tretia úloha je pomôcť politike objaviť lásku. „*Civilizácia lásky*“, o ktorej hovoria pápeži našich čias, nie je utópiou, ale nepopierateľným cieľom a pre kresťanov dôležitou previerkou autenticity ako Kristových učeníkov.

Katolícky politik sa však nemôže obmedziť len na to, že bude odvážne a rozhodne hájiť život a rodinu. To by bol čiastočný a nedostatočný prístup, ktorý by nakoniec neposlúžil ani životu, ani rodine. Terstský arcibiskup Giampaolo Crepaldi upozorňuje, že katolíci v politike musí poznať sociálnu náuku Cirkvi. „*Žiaľ, katolíci ju často používajú nesprávnym spôsobom, v niektorých prípadoch ju ani nepoužívajú a ani nepoznajú.*“

Tvrde slová, ale určite nie zle mienené. Žijeme však v časoch, keď Európu „*mrzácí vnútorná prázdnota*“ (kardinál J. Ratzinger). Ono „*mrzачenie*“ môže zastaviť a prázdnotu vyplniť len duchovne a mentálne vybavený a naplnený politik.

A takých by mali katolíci voliť...

PAVOL PRIKRYL

Nemenné princípy Doktrinálnej nóty

- Ochrana práva na život od počatia až po jeho prirodzený koniec a povinnosť rešpektovať práva ľudského embrya.
- Ochrana a podpora rodiny založená na monogamickom manželstve medzi osobami odlišného pohlavia a chránená v svojej jednote a stabilite, s ktorou právne nesmú byť dávanej na tú istú úroveň iné formy spolužitia a nesmie sa im dostať legálneho uznania.
- Garancia slobody výchovy rodičmi vlastných detí.
- Sociálna ochrana maloletých a oslobodenie obetí od moderných foriem otroctva, ako sú drogy, vykorisťovanie, prostitúcia.
- Garancia práva na náboženskú slobodu.
- Rozvoj ekonomie, ktorá je v službe človeka a verejného blaha s rešpektovaním sociálnej spravodlivosti, princípu ľudskej solidarity a subsidiarity.

Prieskum o európskych princípoch vo vzťahu k rodine a dieťaťu medzi kandidátmi do EP

Kandidáti a rodina

Fórum života rozoslalo všetkým slovenským kandidátom na poslancov do Európskeho parlamentu podľa jednotlivých politických strán materiál so zoznamom európskych princípov vo vzťahu k rodine a dieťaťu.

Snímka: archív

Materiál vypracovala organizácia La Manif pour tous, ktorá stojí za miliónovými pro-rodinnými manifestáciami vo Francúzsku. Obsahuje žiadosť o vyjadrenie osobných postojov k ôsmim zásadám, ktoré sa týkajú rodiny a dieťaťa.

Stanoviská k týmto zásadám ponúkajú obraz toho, aké sú priority a hodnoty jednotlivých kandidátov a môžu slúžiť pre orientáciu pri rozhodovaní voľčích, komu dať svoj hlas.

Na podnet Fóra života reagovalo štyridsaťdva poslancov z pätnástich politických strán označením jednej z možností (*súhlasím/nesúhlasím*), niekoľko ďalších odmietlo reagovať s uvedením dôvodu a prevažná väčšina poslancov neposkytla svoje stanovisko ani žiadnu odpoveď.

OSEM ZÁSAD

1. Rodina je základným stavebným prvkom spoločnosti, je autonómnym a nezávislým spoločenstvom s vlastnou zodpovednosťou. Zasluguje si uznanie, ochranu a podporu spoločnosti.

2. Manželstvo je verejný, trvalý, slobodný a vzájomný zväzok muža a ženy vo vzájomnej láske, ktorého cieľom je založenie rodiny a výchova detí. Všetky národné a európske politické inštitúcie majú manželstvo rešpektovať a chrániť.

3. Každé dieťa je narodené z muža a ženy. V mene vyššieho záujmu má

dieťa právo byť vychovávané svojou matkou a svojím otcom. Ak dieťa nemá svoju vlastnú rodinu, má byť vychovávané adoptívnym otcom a adoptívnou matkou. Žiadna národná alebo medzinárodná organizácia nemôže pozbaviť dieťa tohto základného práva.

4. Dieťa nie je vlastníctvom nikoho a ako také nemôže byť objektom obchodu alebo daru či už pred alebo po jeho počatí. Tehotenstvo nemôže byť predmetom kontraktu. Národné a európske inštitúcie majú bojovať proti každému neoprávnenému zásahu do tohto dvojitého princípu.

5. Je záležitosťou otca a matky, akú výchovu vyberú a určia svojim deťom. Toto právo nemôže spochybniť žiadna národná ani európska inštitúcia a treba ho vziať do úvahy pri všetkých rozhodovaniach a pri každej činnosti týchto inštitúcií.

6. Rodinná politika spadá do kompetencie štátov. Jej cieľom je obnova generácií a solidarita medzi nimi, vytváranie podmienok, ktoré umožnia deťom, aby boli vychovávané otcom a matkou. Európska únia založená na princípoch subsidiarity a proporcionality nesmie za žiadnych okolností v týchto zásadných otázkach upierať suverenitu národným štátom.

7. Rodičia a deti sa majú navzájom rešpektovať, pomáhať si a podporovať sa. Národné inštitúcie zaisťujú také podmienky, aby umožnili rodičom a deťom riadiť sa týmito zásadami. Národné inštitúcie nemôžu nahradiť rodičov ani deti pri naplňaní ich povinností, ale môžu ich v tom v nevyhnutných prípadoch podporovať. Európske inštitúcie podporujú tento princíp a napomáhajú jeho implementácii.

8. Boj proti diskriminácii sa realizuje na oboch úrovniach, na národnej aj európskej, v mene dôstojnosti každej ľudskej osoby. Nemôže byť použitý na

podporu alebo implementáciu „gender identity“ (subjektivistického a relativistického chápania seba samého), ktorá nezodpovedá sexuálnej identite osoby. Sexuálna identita osoby je objektívnou a podstatnou realitou pre každú ľudskú bytosť.

VÝSLEDKY

Záverene vyhlásenie o tom, že v prípade zvolenia za poslanca Európskeho parlamentu je kandidát pripravený a ochotný sa pripojiť alebo zúčastňovať na práci európskej parlamentnej skupiny, ktorá bude podporovať a obhajovať vyššie uvedené zásady, podporilo štyridsaťjeden zo štyridsaťdva kandidátov, ktorí vyjadrili svoj postoj k jednotlivým bodom.

Žiadna odpoveď neprišla od kandidátov týchto politických strán: 7 statočných – regionálna strana Slovenska, SMER – sociálna demokracia, Komunistická strana Slovenska, Kresťanská Slovenská národná strana, Ľudová strana Naše Slovensko, Magnificat Slovakia, Most-Híd, Národ a Spravodlivosť – naša strana, Nový parlament, Strana moderného Slovenska, Strana TIP.

Naopak, najvyššie percento reakcií prišlo od kandidátov KDĽ, Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti, NOVA – konzervatívni demokrati, Priama demokracia – Kresťanská ľudová strana.

So všetkými zásadami súhlasia a obhajovanie týchto princípov v prípade zvolenia sľúbilo tridsaťšesť kandidátov.

Nesúhlas s niektorými zásadami vyjadrili Štefan Baláž (NOVA) – zásady 1, 2, 3, Juraj Benčík (NOVA) – zásady 4, 8, Antonio Parziale (Európska demokratická strana) – zásady 5, 6, 8, Gábor Klenovics (Strana maďarskej komunity) – zásada 6 a Peter Puškár (Právo a spravodlivosť) – zásada 5.

-red-/FŽ

Svedomie nemôže mlčať

Mons. JOZEF HALKO a JÁN FIGEL. Biskup a politik. Spolu prezentovali knihu philadelphského arcibiskupa Mons. Charlesa Chaputa o odvahe v politike a o katolíckych princípoch v službe národa *Čo je cisárovo, cisárovi*.

Mons. JOZEF HALKO,
bratislavský
pomocný biskup

Aká by mala byť odpoveď Cirkvi na výzvy, aby sa nemiešala do politiky? Týka sa

katolíkov politika a angažovanosť v nej, či netýka?

Odpoveď Cirkvi je hlásať Kristovo evanjelium aj vtedy, keď to nie je niekomu príjemné, ale s veľkým rešpektom. Rešpekt však neznamená, že nebudem hovoriť to, čo druhý nechce počuť, ale to, čo hovorím, budem hovoriť s úctou k nemu a k jeho slobode.

A či sa týka katolíkov angažovanosť v politike? Odpoveďou nech je Robert Schuman. Bol to praktizujúci katolík a zároveň významný politik s ohromným dosahom aj na medzinárodno-politické vzťahy. Dôsledne sa usiloval uskutočňovať svoju vieru v politickej praxi. Je to náročné, ale potrebné.

Cirkev v Európe sa v poslednom čase stáva najmä pre politikov len akousi sociálnou inštitúciou.

Ak niekto vníma Cirkev len ako sociálnu inštitúciu, tak pravdivo vníma len jeden z jej rozmerov. Ten, kto redukuje Cirkev len na tento rozmer, už nezostáva v pravde, pretože sociálna aktivita Cirkvi vyplýva z nejakého ideového a duchovného pozadia. Cirkev však nikdy nerezignuje na svoju úlohu ohlasovať slovom a skutkom evanjelium v jeho celej šírke a hĺbke.

Aj pápež František veľmi výrazne akcentuje sociálny rozmer Cirkvi, no mnohí si od neho berú len túto časť. No časti, v ktorých hovorí o koreňoch, o základe, ktorým nie je niečo, ale Niekto – Ježiš Kristus, už však neakceptujú.

Na druhej strane – fakt, že niekto vníma Cirkev len ako sociálnu inštitúciu je dobré východisko k dialógu, pretože vtedy je možné položiť otázku: Prečo si myslíte, že sa Cirkev angažuje za tých najchudobnejších?

Prítomnosť Katolíckej cirkvi vo verejnom priestore však už nie je vítaná, keď sa dotýka morálky, sexuality, rodiny a podobne. Vtedy sa ozývajú protesty, že Cirkev sa nemá miešať do politiky. Ako vy vidíte tento problém?

Aj mnohí politici sú členovia Cirkvi. Ak kňaz v kázni rozoberá základné princípy katolíckej morálky a na omši je prítomný aj politik, tak kňaz vlastne hovorí nielen do politiky, ale aj do politiky. „Nemiešať sa do politiky“ sa nedá celkom odfiltrovať. Navyše, Cirkev musí byť istým svedomím spoločnosti a musí poukazovať na isté základné východiská, ktorá nevymyslela Cirkev, ale ktoré sú ukotvené v Biblii a potvrdené dlhodobou praxou. Môžeme hovoriť o Kantovom „morálnom zákone v nás“, ktorý však presahuje antropologický rozmer.

JÁN FIGEL,
predseda KDH

Podľa vás ako politika – má Cirkev právo čo-to povedať do politiky? Boli nejaké stanoviská Cirkvi,

ktoré ste ako kresťanský demokrat považovali za akúsi výčitku aj do vašich radov?

Cirkev má právo a do veľkej miery povinnosť svedčiť o tom, čo je pravda a na čom záleží, pretože jej úlohou sú okrem otázok viery aj otázky mravov. Morálka je o zodpovednosti nielen jednotlivca, ale aj spoločstiev.

Čo sa týka stanovísk, tu si treba uvedomiť, že tie by nemali byť vecné, ale principiálne. Povedal by som, že by to mali byť svetlá majáka, ktoré svietia kvôli orientácii. Kto ich nerešpektuje, narazí. Stanoviská Cirkvi sú principiálne. Principiálne stanovisko bol pastiersky list otcov biskupov ohľadom kultúry života a kultúry smrti na konci minulého roka. Principiálne stanovisko však bol aj pastiersky list, ktorý naši biskupi vydali v čase, keď Dzurindova vláda, ktorej členom bolo aj KDH,

robila významné reformy. Ich sociálny dopad bol veľmi silný a ja som vnímal tento list ako istú výčitku, že reformy sú síce potrebné, ale treba myslieť aj na ich dopady, najmä na dopady na ekonomicky slabšie rodiny a spoločnosti. Nevnímal som to ako útok, ale ako memento, že sociálna dimenzia politiky je veľmi potrebná.

Takzvaná Správa Lunacek prešla v Európska parlamente aj vďaka tomu, že za túto kontroverznú správu hlasovala aj časť kresťanských demokratov. Kde vidíte príčiny toho, že títo politici vlastne zradili kresťanský rozmer svojej strany, no najmä svojich voličov, ktorí ich volili aj na základe toho, že budú v parlamente reprezentovať kresťanské hodnoty?

Myslím si, že odpoveď je buď vo vyprázdňovaní skutočnej živej žitej viery, ktorej súčasťou je spoločenstvo viery, Cirkev, alebo je to istý osobný zmätok v hodnotách. Akoby došlo už len k orientácii na kresťanskú tradíciu a na isté symboly, a nie na hĺbku, ktorá sa prejaví postojom napríklad k ochrane života od jeho počiatku až po prirodzenú smrť, postojom k rodine, výchove detí, k vzdelávaniu, skrátka k tým fenoménom, ktoré predstavujú ovocie kresťanskej demokracie a ktorej stredom je úcta k ľudskej osobe a k jej dôstojnosti.

Kresťanský demokrat sa však nemá zameriavať len na spomínanú problematiku.

Súhlasím. Kresťanský politik sa má zasadzovať aj za sociálnu zodpovednosť v ekonomických a hospodárskych otázkach a presadzovať ju do legislatívy. Ide o osobnú sociálnu zodpovednosť a zároveň aj o zodpovednosť všetkých subjektov, ktoré pôsobia v tejto oblasti.

Ďalšou veľmi dôležitou súčasťou politickej agendy kresťanského demokrata je spoločná Európa, ktorá nemôže byť len akýmsi trhoviskom a jej spojenie nemôže stáť len na geografickej báze. Spoločná Európa znamená spojenie sa cez trvalé ľudské hodnoty. Keď sa tieto hodnoty vytratia, ohrozí sa nielen európska integrácia, ale aj demokracia v jednotlivých krajinách, ktorá sa môžu skôr či neskôr stať totalitou väčšiny.

Za rozhovory ďakuje PAVOL PRIKRYL (Snímky: archív)

Kresťania nie sú vítaní pri tvorbe *Celoštátnej stratégie a ochrany ľudských práv* v SR

Snímka: archív

Kandiduješ? Chod' preč!

Vláda Ivety Radičovej umožnila zástupcom časti občianskej spoločnosti participovať pri tvorbe *Celoštátnej stratégie a ochrany ľudských práv* v SR. Avšak aktuálne dochádza k ich odmietaniu, ktoré podľa Marcely Dobešovej z Fóra života „hraničí až s cynizmom“.

V uplynulých dňoch koordinácia skupina poverená koordináciou *Stratégie ľudských práv* vydala uznesenie, v ktorom žiada, aby členky a členovia pracovných skupín, „ktorí sú na kandidátskych listinách politických strán do volieb do Európskeho parlamentu, rezignovali na svoje členstvo v pracovných skupinách z dôvodu možného konfliktu záujmov a potreby zachovania nezávislosti procesu“.

Toto rozhodnutie sa týka Veroniky Remišovej, Márie Raučinovej, Stanislava Trnovca a Kálmána Petőcza.

OBČAN, MLČ!

Podľa V. Remišovej „je poľutovaniahodné, že štátna správa kladie poľnú pod nohy občanom, ktorí sa snažia zapájať do správy vecí verejných. Rozhodnutie vylúčiť kandidátov do Európskeho parlamentu je jedným z nich“.

V. Remišová uviedla, že u nás občania a mimovládne neziskové organizácie „majú možnosť len v minimálnej miere zásadne ovplyvňovať dianie na politickej a celospoločenskej úrovni. Ich účasť na verejnom dianí je vnímaná ako niečo, čo ohrozuje záujmy štátu“. Mnohí úradníci vo „verejnej správe“ si podľa V. Remišovej neuvedomujú, že občania tu nie sú pre štát, ale štát je tu pre občanov: „Myslia si, že občania, najmä ak majú rozdielny názor, nemajú do ich práce čo hovoriť“. Za pravdu jej dáva aj dokument, ktorý len nedávno vypracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, v ktorom sa konštatuje, že na Slovensku je „deficit účasti občanov na verejnom živote“.

SPOLITIZOVANÝ PROCES

Riaditeľ tlačového odboru ministerstva zahraničia Peter Susko, inak býva-

lý šéfredaktor slovenskej edície pánskeho magazínu *Playboy*, na výčitky kandidátov do Európskeho parlamentu reagoval okrem iného aj tým, že „príprava *Stratégie* v súčasnosti dospela do štádia, ktoré si vyžaduje apolitickosť celého procesu tak, aby mohla byť v stanovenom termíne predložená na rokovanie vlády SR“. Podľa neho sa rezort zahraničia „snaží predísť situácii, aby príprava *Stratégie* bola zneužitá ako nástroj volebnej kampane kandidátov na europoslancov“.

„Kandidovať do Európskeho parlamentu by mohlo byť skôr čťou pre prípravu *Stratégie*“, oponuje eurokandidátka M. Raučinová.

Podľa predsedníčky Fóra života M. Dobešovej je celý proces prípravy celoštátnej *Stratégie* nedemokratický a spolitizovaný: „Keďže sa pri eurovoľbách niektorí aktívni členovia v pracovných skupinách politicky zaradili, bolo jasné, že sa ich treba legitímne zbaviť. Výzva postihla aj Kálmána Petőcza, ktorý je na kandidátke SaS. Strana SaS je liberálnou stranou, ale v politike je jasne v opozícii voči Ficovmu vládnutiu. Teraz sa jasne ukázalo, že participatívny prístup v príprave *Stratégie* z vládnucej strany je len deklarovaný. Zloženie Rady vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny to potvrdzuje.“ Aktuálne odmietanie názorových oponentov podľa M. Dobešovej „hraničí až s cynizmom“.

PRIVILEGOVANÍ

V. Remišová bez obalu tvrdí, že uznesenie koordinácie skupiny má jasný cieľ – minimalizovať účasť kresťanov na príprave *Stratégie*: „Návrh koordinácie skupiny sa dotkne najmä členov pracovných skupín, ktorí reprezentujú, povedzme si to otvorene, konzervatívnu, kresťanskú časť názo-

rového spektra.“ Podľa nej skutočný konflikt záujmov majú skôr tí členovia, ktorí sú síce štátni úradníci, ale v nedávnej minulosti reprezentovali rôzne záujmové skupiny, resp. tí členovia, ktorí „na problematike ľudských práv zarábajú cez rôzne eurofondové projekty nemalé peniaze“.

Na rozdiel od kresťanských organizácií majú niektoré občianske združenia pri tvorbe *Stratégie* priam privilegované miesto. Napríklad zástupcovia občianskeho združenia Inakosť, zastupujúceho homosexuálnych, bisexuálnych a transsexuálnych občanov má plnohodnotné zastúpenie aj v koordinácii skupine, ktorá *Stratégiu* koordinuje, ako aj v jej riadiacom výbore, čo sú kľúčové štruktúry prípravy *Stratégie*. Fórum kresťanských inštitúcií, ktoré zastupuje takmer 40 mimovládnych organizácií, čiže veľkú časť občianskej spoločnosti, malo v koordinácii skupine jeden hlas, aj to len podradný! „Náš zástupca sa nemohol ani zúčastňovať hlasovania“, odhaľuje pozadie V. Remišová a pokračuje: „Do riadiaceho výboru nášho zástupcu odmietli prijať. Do redakčného výboru, ktorý je za výslednú podobu *stratégie* zodpovedný, a ktorého členovia sú za prácu honorovaní, nášho zástupcu tiež neprijali. To znamená, že na to, ako bude *Stratégia* v konečnom dôsledku vyzeráť, nemáme žiadny vplyv.“

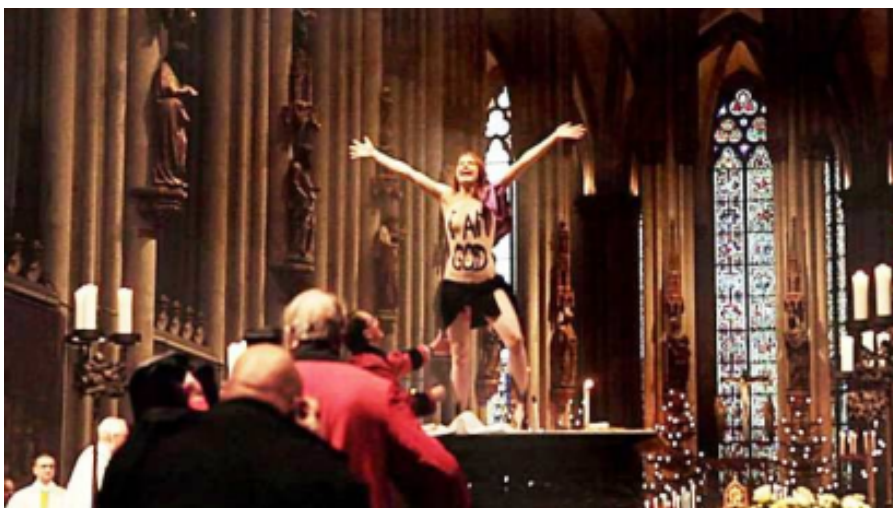
Do zložiek, ktoré pripravujú *Stratégiu* sa nedostali ani zástupcovia ďalších platforiem, ako napríklad Fórum života, ktoré združuje viac ako 45 organizácií.

Podľa vyjadrenia portálu *Hlavné správy.sk* tajomníčka výboru rodovej rovnosti Oľga Pietruchová a minister zahraničia Miroslav Lajčák svoje stanoviská k uvedenej problematike neposkytli.

-red-

Pribúda útokov

Observatórium intolerancie a diskriminácie kresťanov v Európe (OIDCE) zverejnilo koncom minulého týždňa správu za rok 2013, podľa ktorej netolerancie voči kresťanom v Európe rastie.

V správe sa uvádza, že minulý rok OIDCE monitorovalo až 241 prípadov neznášanlivosti voči kresťanom v Európe, pričom monitorovacia organizácia varuje, že počet takýchto incidentov sa zvyšuje.

Riaditeľka OIDCE Gudrun Kugler uviedla, že v Európe stále silnie sekulárna spoločnosť a pre kresťanstvo je tu čoraz menej a menej priestoru. „Niektoré vlády a mnohí predstavitelia občianskej spoločnosti sa usilujú vylúčiť kresťanstvo úplne. Do observatória dostávame obrovské množstvo prípadov neznášanlivosti ku kresťanom. Dúfame, že tým, že ich skúmame, dokumentujeme a zverejňujeme, dôjde k vytvoreniu správneho povedomia, čo považujeme za prvý krok k náprave,“ povedala G. Kugler.

Observatórium roztriedilo 241 prípadov do troch skupín: intolerancie súvisiaca s nenávisťou, neznášanlivosť v práve a v politike, a neznášanlivosť v umení a v médiách.

Správa hovorí, že v posledných rokoch observatórium monitorovalo „obrovské množstvo prípadov vandalizmu proti kresťanským miestam a bohoslužobným budovám a priestorom“, pričom správa poukazuje na to, že takéto údaje nie sú v oficiálnych materiáloch takto zaznamenané, pretože „európske vlády všeobecne nediferencujú údaje s ohľadom na kresťanstvo“. Aj napriek tomu OIDCE zaznamenalo za minulý rok až 133 prípadov vandalizmu proti kresťanským miestam v 11-tich krajinách.

Neznášanlivosť voči kresťanom v práve a v politike sa vyskytuje najmä v ob-

medzovaní výhrady vo svedomí, v slobode prejavu, v právnych predpisoch, v diskriminačnej politike rovnosti a v obmedzovaní rodičovských práv v oblasti sexuálnej výchovy ako aj v oblasti slobody zhromažďovania. V správe je zverejnených 41 zákonov v 14-tich európskych krajinách, ktoré bránia kresťanom voľnému praktizovaniu svojej viery.

V dokumente OIDCE sa tiež hovorí, že umenie a médiá, rovnako ako sociálne siete, sa stali „nové detské ihriská neznášanlivosti“ proti kresťanom. Observatórium zaznamenalo v roku 2013 pätnásť takýchto prípadov v šiestich krajinách.

„Rešpekt je kľúčovým pojmom pre pochopenie ľudských práv všeobecne, no najmä pre slobodu náboženského vyznania,“ uvádza sa v správe organizácie OIDCE.

-red-

Kádrujú katolíkov

EÚ cez niektoré organizácie monitoruje v každej krajine tých, čo sa verejne angažujú proti ideológii kultúry smrti. Svedčí o tom dokument EFP.

EFP je skratka Európskeho parlamentného fóra pre populáciu a rozvoj, ktoré tvoria členovia parlamentov z celej Európy a europoslanci, ktorí sa zaviazali chrániť sexuálne a reprodukčné práva najzraniteľnejších ľudí, čo je často používaný eufemizmus na propagáciu potratov a ich dostupnosť.

EFP sídli v Bruseli a podniká výrazne antireprodukčné aktivity nielen v Európe, ale aj v rozvojových krajinách. Sponzorujú ju mnohé nadácie, no výrazným prispievateľom je Európska komisia, aj keď reprodukčné práva (právo na potrat a antikoncepciu) patria do sféry národných politík a nie sú uznané ako základné ľudské právo.

EFP pripravil dokument *Top 27 anti-choice osobností* (osobností aktívnych proti potratom) Európy, ktorý mal byť pôvodne utajený. Na tento čierny zoznam sa dostala aj slovenská europoslankyňa Anna Záborská a ako ochrankyňa života sa ocitla na prvom mieste zoznamu!

Na zozname sú aj mená zakladateľov rôznych národných organizácií a nadácií na ochranu života a rodiny ako Jean-Marie Le Mané (prezident Jérôme Lejeune Foundation), Xavier da Silveira Caio, Alain Escada, europoslanec Carlo Casini (prezident Movimento per la vita)... Jednotliví aktivisti boli zaradení do skupín ako *Ultras*, *Protestanti*, *Continental catholic mainstream*...

Na konci dokumentu sú opísané organizácie bojujúce proti potratom, figurujúce v jednotlivých štátoch EÚ a tiež tie, ktoré majú celoeurópsky charakter spolu s názvom kampane, ak je známa. Za slovenskú stranu sú spomenuté Fórum života, Centrum pre bioetickú reformu, Liga pár páru, Donum vitae, Hnutie kresťanských rodín a dokonca ako „organizácia mládeže“ je uvedené Združenie kresťanských spoločenstiev mládeže.

Podľa zdrojov *LifeNews Slovakia* (LNS) je EFP organizácia blízka slovenskej neziskovke *Možnosť voľby*. Tá si v minulosti vylobovalo vlastný úrad na MPSVR SR s názvom *Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí* a jej zakladateľka je Oľga Pietruchová.

-red-/LNS

Staň sa dobrovoľníkom **ALIANCIE ZA RODINU!**

PETÍCIA ZA REFERENDUM O OCHRANE RODINY **Slovensko vás potrebuje**

Vezmite si prázdny petičný hárok a oslovte svoju rodinu, blízkych, či priateľov s prosbou o podporu petície za referendum.

Pomôžte chrániť rodinu na Slovensku tým, že budete zbierať podpisy vo vašej farnosti, či spoločenstve.

Budeme potrebovať pomoc so zberom podpisov aj vo Vašom meste a blízkom okolí, preto sa prihláste ako DOBROVOLNÍK cez formulár na stránke www.alianciazarodinu.sk, alebo nás kontaktujte priamo cez email:

dobrovolnici@alianciazarodinu.sk

**ALIANCIA
ZA RODINU**

Vyplnené petičné hárky zasielajte na adresu:

ALIANCIA ZA RODINU, Gorkého 15, 811 01 Bratislava

Blížšie informácie : www.alianciazarodinu.sk

info@alianciazarodinu.sk, dobrovolnici@alianciazarodinu.sk

tel. č. : 0908 500 981

Spomienka na jazykovedca a literáta Antona Habovštiaka

Dar domova

Pred desiatimi rokmi, 14. apríla 2004, povolal Pán života a smrti do večného Domova významného jazykovedca, literáta, no najmä úžasného človeka a hlboko veriaceho katolíka ANTONA HABOVŠTIAKA.

Ked' som si pred piatimi rokmi, pri piatom výročí smrti Tonka Habovštiaka, zaspomínal na svojho vzácného staršieho priateľa, pripomenul som si ho ako *vznávača domova*. To bol celý on. Taký bol vo svojom bohatom rodinnom živote praktizujúceho kresťana. Taký bol v odbornej práci naslovovzatého jazykovedca, skúmajúceho a dôkladne mapujúceho najmä slovenské nárečia, i v práci spisovateľa a popularizátora, ktorý mal neobyčajne rád slovenské rozprávky a kresťanské ľudové zvyky, piesne a hry našej domoviny, najmä rodnej Oravy. A celkom osobitne sa tak prejavil vo výnimočnom poslaní tvorcu literárneho monumentu slovenskej mučeníčky sestry Zdenky. Tu napokon nádherne zúročil aj svoju celoživotnú túžbu po domove vo večnosti.

Uplynulo medzičasom ďalších päť rokov, a mne sa táto predstava o ňom znova vynára pred očami...

Tonko Habovštiak mi vždy imponoval svojím rozsiahlym fundovaným a cieľavedomým dielom. Osobne sme sa zoznámili až pomerne neskoro, v čase, keď som pôsobil v *Katolíckych novinách*, začiatkom deväťdesiatych rokov. S úľubou som si všimal a obdivoval som niektoré jeho spoločenské aktivity, najmä tie, v ktorých si predsa vzal všemožne upriamovať verejnosť v médiách – novinách, časopisoch, rozhlase, televízii a koniec koncov aj knihách – na pravú myšlienku Vianoc,

na plné prežívanie a oslavu domova v Božej prítomnosti. V onom čase mal už za sebou väčšinu svojho životného diela a cieľavedome intenzívne pracoval na túženom návrate do domova večného.

V tomto svojom zásadnom smerovaní ma inšpiroval. Sám som na Vianoce 1992 publikoval v *Katolíckych novinách* sonet, ktorý bol ohlasom jeho vianočných publicistických aktivít:

Metafora Vianoc
(Inšpirované Antonom Habovštiakom)

*Len dieťa dýcha plne vôňou domova.
Veď iné strany nepozná a moria
ho nelákajú, nič mu nehovoria,
kým nevodí ho v diaľky ruka otcova.*

*Tak zrod tvoj v Betleheme, ľudský doslova,
tvoj výver do nazaretského dvora
je zároveň i Božia metafora,
čo z roka na rok núka sa nám odznova.*

*Len vtedy, keď budeme ako deti
vždy na otcovskom šťastným putom
spátí,
bude nám domov pravá, svätá hodnota.*

*Ty ako Dieťa zjavuješ nám pádne,
čo ukolíše srdce túžbou hladné
a kľbko nostalgie vzácné rozmotá.*

Priateľskú cestu k sebe sme si našli

o niečo neskôr, keď som pôsobil vo fokolarínskom Vydavateľstve Nové mesto. Vydal tam – ak mám ostať pri vianočnej téme – vzácnu, chutnú knižku kresťanských vianočných tradícií, vinšov, rozprávok, betlehenských hier a piesní *Kráľ nad kráľmi sa narodil*. Ale stretli sme sa

Snímka: archív Anny Kováčovej

tam pri jeho ponuke na vydanie pramennej publikácie o sestre Zdenke, tá vianočná knižka prišla až potom.

Koniec koncov, aj kniha *Za mrakmi je moje milované Slnko*, s pôvodným autorským názvom *Sestra Zdenka – obeť lásky i násilia*, vznikla na podhubí Tonkovho zakorenenia sa v domove, tom domácom, oravskom (Zdenka pochádzala z jeho rodnej obce Krivá), i tom večnom. Keď sme spolupracovali na vydaní tejto knihy, sa pozoruhodne osvedčil, že práca na nej chce byť čímisi ako bodkou za jeho literárnym pôsobením, lebo vraj svoje odborné jazykovedné dielo už vlastne dokončil (tak to vtedy naplno cítil) a už sa teší na domov vo večnosti.

Tonko prežíval skutočné potešenie z tohto svojho pracovného predsavzatia a vložil doň všetku svoju energiu. Radoval sa z každej drobnosti, ktorou sa mu podarilo doplniť a obohatiť celkový obraz o živote a utrpení Zdenky a už aj o zjavne sa prejavujúcom blahodarnom pôsobení jej hrdinského činu. A vedel o tom oduševnene nahlas uvažovať a rozprávať. Neúnavne chodil za Zdenkinými súčasníkmi, najmä z Kongregácie sestier sv. Kríža, za cirkevnými autoritami a ešte neúnavnejšie publikoval v súvislosti so Zdenkiným prípadom a potom aj s vydanou knihou všade, kde len sa dalo, písomne aj ústne. A dožil sa v krátkom čase i slávnostného blahorečenia svojej literárnej chránenkyne. A ona sama ho čoskoro ako ochrankyňa nepochybne odprevadila do túženého nebeského domova.

Práca na knihe mi priblížila nielen tému samu, ale najmä niektoré podstatné črty Tonkovho charakteru. Renomovaný jazykovedec s bohatými odborný-

S rodáčkmi pri blahorečení sestry Zdenky Schellingovej

mi výsledkami, ktorý požíval tú najväčšiu úctu, prejavoval sa ako pokorný a skromný človek. Trpezlivo a bez akejkoľvek namyslenosti pozorne debatoval so mnou ako redaktorom o každom jednom návrhu na úpravu v texte.

Vďaka Tonko, veľa si ma naučil! Dokonca si sa zaradoval, keď som Ti navrhol zmeniť Tvoj názov na sekundárny a ako titul knihy vybrať citát zo Zdenkiných textov.

V každom ohľade bol Tonko umelcom života, tým pravým umelcom života, jeho život sa mi aj v rámci mojich skromných spomienok naňho javí ako báseň, ako jedna veľká báseň. Pri tom všetkom, že si nevedel nájsť cestu – ako mi úprimne a s akousi koncepciou neistotou povedal – k modernej poézii. Bol však vnímavý na každé slovo, a tak uvážlivo prijal moje konštatovanie, že zvyčajne nebýva chyba v básňach – ak sú, pravdaže, dobré! –, ale v nepripravených a prípadne predpojatých príjemcoch. Lutujem iba, že sme nemali kedy debatu o tých veciach rozvinúť, boli by sme sa zaručene zhodli na istých esteticko-etických premisách poetickej tvorby, pretože Tonko Habovštiak bol jedným z mála dnešných umelcov, ktorí vedome zveľaďujú svoje talenty v intenciách

Snímka: LA SNK

S manželkou Katkou na dovolenke v Benátkach v roku 1972

Stvoriteľ'a, ktorí neberú Božie dary nadarmo. Napokon, nie pre nič za nič si vyslúžil laureátstvo Ceny Fra Angelica.

Pokoj toho domáceho a domovského v bytostnej podstate sa mi navodzuje aj z ďalších stretávaní sa s Antonom Habovštiakom. Niekoľkokrát sme sa spolu zúčastnili napríklad na podujatiach Dní Ladislava Hanusa na Spišskej Kapitule. Raz sme tam dokonca

počas trojdňového pobytu bývali v jednej izbe v budove seminára. A zažíval som ho tam, vznešeného starca, večer zaspávať s ružencom v zopätých rukách, odovzdávajúceho sa ako dieťa do matkinho náručia. Pripomínal mi črtami aj výrazom tváre – a dodnes mi tak v spomienkach pripomína – preduchoveného Fra Angelica.

Pri návrate zo Spišskej Kapituly mi vyrozprával, ako si svojho času zariaďoval rodinný domov. Aj to patrilo k jeho téme domova. A nejako ho mätlo, že na rozdiel od neho nemám bezprostredné – podľa miesta narodenia – zakorenenie na slovenskom vidieku, lebo to bola jeho žitá predstava slovenských koreňov. Tonko, zdá sa, pociťoval – asi opodstatnene –, že sa srdce cítiace (ešte?) po slovensky od tých koreňov neodvratne z generácie na generáciu vzdáľuje. Isto aj z toho pramenila jeho vianočná nostalgia. Keď sme sa na ceste domov v predstaničnom hostinci v Poprade svorne zhodli na kvalite tamojšieho piva, uznajúc ho za dobré, mali sme jasno (v myšlienkach) v tom podstatnom: domov je dar, ktorý je nezaslúžený, ale ktorý treba s vďakou prijímať a s vďakou zveľaďovať každým tlkom srdca.

TEOFIL KLAS

DIECÉZNA ANIMÁTORSKÁ ŠKOLA

prijímacie pohovory:

30. 6. 2014 o 10:00

Spojená škola Kráľovnej pokoja,

Na Závaží 2, Žilina

treba priniesť: vyplnenú prihlášku, krstný list

prihlášky a viac info na:

www.mladez.dcza.sk (v sekcií Animátorská škola)

DAŠ je dvojročné akreditované štúdium MŠVVaŠ SR (16 víkendov + 5 dní cez leto) pre mladých od 18 rokov

orientácia - základné pravdy viery

učeníctvo - moje miesto v Cirkvi

evanjelizácia - hľadanie osobného vzťahu k Bohu

apoštolát - kompetencie pre službu

Zlodej prichádza,
len aby kradol, zabíjal a ničil.

**Ja som prišiel,
aby mali život**

a aby ho mali hojnejšie.

Ján 10,10

Pavol Hrtus Jurina je azda najsilnejšia morálna osobnosť spomedzi kysuckých literátov

Exulant, ktorý neodišiel

Predstavitel' slovenskej exilovej literatúry PAVOL HRTUS JURINA je zrejme najvýznamnejší kysucký spisovateľ. Postupne si nachádza svoje dôstojné a spravodlivé miesto. O tomto stále nedocenenom literátovi sme sa porozprávali so spisovateľom a publicistom, Kysučanom PAVLOM HOLEŠTIAKOM (na obr. vľavo).

Kam môžeme literárne zaradiť vášho rodáka Pavla Hrtusa Jurinu?

Podľa niektorých Jurina patrí do slovenskej katolíckej moderny, presnejšie však hovoríme o jednom z najvýznamnejších literátov slovenskej lyrizovanej prózy. A predsa ani to nie je presné.

Prečo?

Pavol Hrtus Jurina je so svojimi jedenástimi dielami vskutku originálny zjav. V škole sme sa s ním však pred rokom 1989, a, bohužiaľ, nezriedka ani po ňom, nemali možnosť stretnúť. Totalitný režim presadzujúci ateizmus Jurinu v láske nemal, snažil sa ho doslova vygumovať zo slovenskej literatúry. Ani Jurina však nemal rád tých, ktorý „písali červenou prepisovačkou“.

Aké boli Jurinove literárne začiatky?

Tento geniálny vrchársky autor sa narodil ako prvorodený zo šiestich súrodencov 1. októbra 1919 v Turzovke-Klokočove, v miestnej časti U Jurinov, v magickom prostredí kysuckých kopcov. Už počas stredoškolského štúdia na Reálnom gymnáziu Tomáša Červeňa v Nitre publikoval básnické prvotiny najmä v časopisoch *Svornosť* a *Rozvoj*. V priebehu štúdia na Slovenskej univerzite v Bratislave mu vychádza v roku 1943 knižný debut *Pretáť ohnivá* s ilustráciou akademického maliara Ladislava Záborského. Odborná kritika privítala túto knihu veľmi pozitívne.

O štyri roky Jurinovi vychádza román *Kameň na kameni*.

To bola zároveň posledná kniha, ktorá vyšla Jurinovi na Slovensku do roku 1989.

Áno, pretože po „víťaznom“ februári 1948 si Jurina zvolil radšej odchod do emigrácie. V máji 1948 emigroval

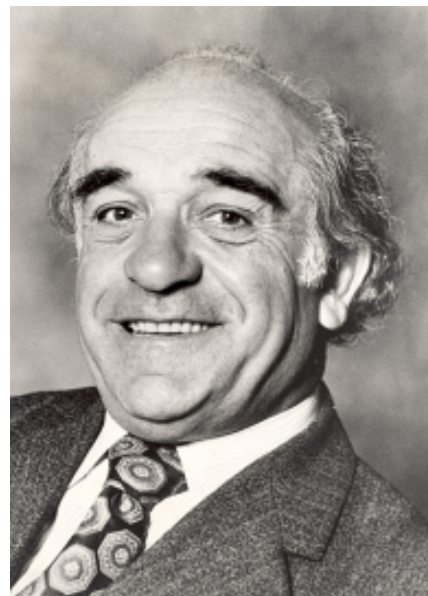
do Nemecka, kde až do konca roka bol v zbernom tábore utečencov v americkom sektore Nemecka. Odtiaľ začiatkom decembra odchádza loďou do Austrálie, z ktorej sa už fyzicky nevrátil.

Treba však povedať, že Jurina neemigroval kvôli lepšiemu životu, ale ako nezmieriteľný odporca komunistického režimu a ako oduševnený zástanca slovenskej štátnej samostatnosti vedel, že by sa skôr či neskôr ocitol v konfrontácii s primitívnosťou a neľudskosťou nastupujúcej moci. Rodeňý spisovateľ k svojej tvorbe potreboval slobodu a nie zvieraciu kazajku červeného režimu. Radšej teda zvolil cestu exilu, hoci možno ešte horší bol pre neho exil vnútorný.

Neemigroval kvôli lepšiemu životu, ale vedel, že by sa skôr či neskôr ocitol v konfrontácii s primitívnosťou a neľudskosťou nastupujúcej moci.

Takmer každý náš emigrant sa musel v novej vlasti minimálne na začiatku pretĺkať všelijako. Aká bolo v tomto zmysle Jurinova cesta?

Od januára 1949 pracoval v južnej Austrálii ako stavebný robotník, vo fabrikách a tiež ako železničný robotník Juhoaustálskych železníc v stanici Tailem Bend pri rieke Murray. V januári 1951 zmenil zamestnanie a začal pracovať v Melbourne ako úradník vo firme Olympic Cables. V rokoch 1952–1962 bol zamestnaný v strojárskej firme Vickers Rouwolt – Heavy Engineering v Melbourne. V období rokov 1962–1985 pôsobil Pavol Hrtus

Jurina ako profesor latinčiny, literatúry a filozofie na austrálskych katolíckych stredných školách Marist Brothers College v Mount Waverley (predmestie Melbourne) a St. John's Regional College v Dandenongu. Od jeho blízkeho rodinného príslušníka sa nám podarilo zistiť pomerne málo známy fakt, že v Austrálii vlastnil aj mäsiarstvo.

A čo jeho rodinný život?

V decembri 1955 sa oženil s chorvátskou emigrantkou Dariou Šupičicovou, pochádzajúcou z ostrova Silba v Dalmácii, s ktorou prežil bezdetné manželstvo. Neraz vo svojich prózach spomína fiktívneho syna s menom Marián (volal by sa tak z úcty k Panne Márii).

Život v emigrácii pre národne uvedomelých nie je ľahký. Ako znášal Jurina tento údel?

Hoci Austrália nepatrila medzi najfrekvencovanejšie cieľové stanice slovenských exulantov, postupne sa tu usadila a vyprofilovala zaujímavá, približne dvadsaťtisícová diaspóra krajanov, ktorá bola od rodného Slovenska najvzdialenejšia. Nie však duchovne. Medzi najvýznamnejšie osobnosti tunajších Slovákov nepochybne patrila práve Pavol Hrtus Jurina.

Jeho tvorba nebola ani zďaleka mohutne propagovaná a publikovaná, ako to bolo u jeho súčasníkov, spisovateľov tvoriacich na Slovensku, poplatných v nejakom prípade komunistickej moci. To Jurina neraz ostro odsudzoval.

V Austrálii, ale aj v celom sloven-

» »

skom krajaňskom svete však nemal možnosť osloviť taký počet potenciálnych čitateľov, ako spisovatelia na Slovensku. Kvalita diela sa nerovnála čítanosti či sledovanosti. Jurina zatrpkol a rozhodol sa prestať písať.

Jeho priateľ, exilový súputník v Austrálii, historik František Vnuk si zaspomínal na odmietanie Jurinu pokračovať v literárnej tvorbe: „V minulosti sa niekoľko ráz zapovedal, že už nenapíše ani jeden riadok. Vraj pre koho a na čo? Ale, chvalabohu, dlho nevydržal. Písanie potreboval pre život tak naliehavo ako dýchanie.“

Našťastie, neodmlčal sa natrvalo...

Pavol Hrtus Jurina sa nedal počuť len raz, že odmieta písať ďalej. Jeho určitá zatrpknutosť bola všeobecne známa. Už v roku 1964, po vydaní prvej jeho knihy v Austrálii „Z reči do reči“, písal vtedajšiemu zodpovednému redaktorovi Slovenského štítu Bernardovi Navrátilovi „...je dosť možné, že v dohľadnom čase ma znovu budete prosiť o príspevky do Štítu. Robil som tak vždy s ochotou, veď mi bol Štít vecou srdca. Bol som mu pri zrode, ba aj meno som mu dal, preto tým trpkéjšie mi padne lúčiť sa s ním. To akoby som trhal kus vlastného tela. A predsa nevidím iného východiska. Sú medze trpezlivosti a skoro by som povedal – zdravého rozumu.“

Z čoho pramenila u Pavla Hrtusa Jurinu až taká literárna znechutenosť?

Podľa môjho názoru najmä z nedorozumenia, a to oprávneného. Krajania nedokázali v tom čase pochopiť veľkosť jeho úsilia a kvalitu diela. Braková, komerčne zaujímavá, no duchovne chudobnejšia tvorba oslovovala už v tom čase naplno čitateľskú verejnosť, čo Jurinu značne roztrpčovalo. „Bieda bola a je údelom slovenského spisovateľa v exile. Ale tak nám treba. Aj na prváčku abecedu nám treba privyknuť. Bolo mi všelijako, keď sme toť vlani preberali v škole americký román od H. Lee „To kill a mockingbird“. Hneď na prvej stránke obálky mi to dávajú poňuchať. Píše sa tam veľkými literami, aby mi to bilo do očí: „Táto kniha vyšla zatiaľ v náklade jedenásť miliónov exemplárov! Tu si tie nuly domýšľame a fantáziou pridávame. Alebo si pohrávame s nimi ako kocúr s myšou pre vlastnú pasiu. Alebo im dávame metaforický význam, že je to vlastne o nás reč a o hodnotu, na ktorú sme zredukovaní. Drahú sme platili za dúšok slobody. Nulami.“

P. Hrtus Jurina s členmi výboru Ústredia slovenského katolíckeho študentstva v rokoch 1940-41

Aj napriek tomu však vydáva ďalšie diela.

Presne tak. Našťastie. Po prvej exilej knihe *Z reči do reči* o zložitých osudoch prvých Slovákov v Austrálii vydal o päť rokov v Melbourne ďalšiu knihu *Dávno a potom*, v ktorej sa vrátil k motívom z rodných Kysúc.

Slovenskí jezuiti v kanadskom Galté mu v roku 1972 vydali vo vydavateľstve Dobrá kniha zbierku meditatívnych próz *Daň z krvi*.

Jurina svojimi dielami išiel a stále ide čitateľovi pod kožu, do hĺbky zmyslov, citov i myšlienok. Možno ho považovať azda za najsilnejšiu morálnu osobnosť spomedzi kysuckých literátov.

V roku 1979 vydal Jurina dve nové knihy: desiatku noviel dal názov *Jazva* a knihu próz s kysuckou tematikou *My vrchári*. O tri roky neskôr vydal knihu reflexívnych próz a esejí *Šľapa je*.

V roku 1991 sa síce nie fyzicky, ale dielom *Návrat na výšiny* vracia na rodné Slovensko. Neskôr symbolicky práve v Spolku sv. Vojtecha v Trnave, kde kedysi v mladosti pracoval ako vedúci vydavateľského oddelenia, mu v roku 1994 vychádza kniha *Pred anjel'ským trúbením*. Bola to jeho posledná kniha počas života, pretože v tom istom roku, desať minút pred silvestrovskou polnocou, Jurina v Melbourne zomiera.

Kysuce však na svojho rodáka nezaбудli a v roku 2000 mu vychádza v Čadci ostatná kniha *Diera do sveta* s majstrovským úvodným slovom Viliama Judáka, súčasného nitrianskeho biskupa.

Samostatne by sme sa mohli venovať jeho prekladateľskej i publicistickej tvorbe na stránkach viacerých slovenských krajaňských novín, almanachov i kalendárov, kde jeho novely patrili ku skvostom slobodného slovenského literárneho ducha vo svete. Stál aj pri vzniku Združenia austrálskych Slovákov, spoluzakladal časopis *Slovenský štít*, ktorému dal aj názov.

Ako by ste charakterizovali tvorbu Pavla Hrtusa Jurinu?

V drvivšej väčšine svojich diel sa Jurina vracia k svojej asi najväčšej láske – ku klokočovským vrchom a ľuďom tu žijúcim. Majstrovsky opisuje jednoduchých ľudí, čo ani neskrýva, keď hovorí, že ich vo svojich poviedkach oslávil.

Jurina svojimi dielami išiel a stále ide čitateľovi pod kožu, do hĺbky zmyslov, citov i myšlienok. Možno ho považovať azda za najsilnejšiu morálnu osobnosť spomedzi kysuckých literátov a je až prekvapujúce, koľko aktuálnych myšlienok sa nachádza v jeho knihách. S kronikárskou presnosťou sa vracal na miesta detstva a vykresľoval osudy ľudí i krásy kysuckej prírody. Silná kresťanská viera, lokálpatriotizmus i prirodzené slovenské vlastenectvo mu boli vštepané už od mladosti a charakterizovali jeho osobnosť po celý život. Jeho vrchársku tvorbu možno považovať za najprínosnejšiu práve pre historický kysucký región a následne pre slovenský exil. Skromnosť a otvo-

renosť ho charakterizovala po celý život.

Zaujímavou skutočnosťou je, že Jurina pri knižnom publikovaní nezriedka prerábala jednotlivé prózy. Konkrétne novelu *Rana* uverejnili v knihe *Jazva*, ale pod iným názvom a s pozmeneným textom. Novelu *V troch vodách* uverejnili zasa v knihe *Pred anjelským trúbením*, v tomto prípade ako tri samostatné novely.

Pavol Hrtus Jurina bol veľmi hrdý na svoju katolícku vieru a svoj slovenský pôvod, čo ho napokon prinútilo odísť do emigrácie.

Hodnotovo Jurinu v mladosti úplne prirodzene formovalo jeho kysucké okolie, neskôr aj štúdiá v Nitre a v Bratislave. Hoci sa politicky výrazne neangažoval, poznačila ho i doba národnej emancipácie a študentský život v prvej Slovenskej republike. Zastával nekompromisné stanoviská i voči ideológii, ktorú neuznával. Napísal: „Komunizmus nemá miesta pre prísneho Zákonodarcu, podľa toho vyzerajú aj jeho praktiky. Päťdesiat, šesťdesiat miliónov mŕtvych. Ktože ich spočíta? Všetko hekatombo na slávu Marxovi a jeho poskokom typu Leninovho a Stalinovho.“

Do protikladu staval slovenské a ne-

S manželkou Dariou

slovenské, neraz protislovenské. Nepatrí k obdivovateľom Edvarda Beneša. „Veď ten krpatý lancušík, ako by ho nazvali moji Kysučania, zúril proti všetkému, čo chcelo byť slovenské. Rešpekt? Rozhodne nie pre Beneša.“

Súdil, karhal a kritizoval. Ale i neokne miloval svojich rodákov, ku ktorým chcel tak veľmi patriť a ku ktorým aj patril. Jeho názory na štátnu samostatnosť Slovenska boli jasné a nekompromisné, dlhé desaťročia patril k jej vášnivým zástancom. Napokon sa jej obnovenia v roku 1993 dožil.

Vo svojich vyjadreniach predbehol

dobu. História mu dala zapravdu. V roku 1991. V roku 1991 bez okolkov zapakoval svoje názory na novodobú národnú emancipáciu Slovákov: „Je mnoho takých aj tu medzi nami, čo portrétovali Slovensko ako český appendix, len čosi ako prívesok, v lepšom prípade ako dve zrastené blížňatá. Teda ja medzi nich nepatrím. Počúvajte Ďuricu a Vnuka, nie tých, čo utiekli od mníchovského plného válova, kde velebili čechoslovakizmus. Ďurica a Vnuk vám povedia, kde je pravda: Slováci majú Božie i prirodzené právo riadiť si vlastný osud. Nepúšťajte na nich kadejakých strašiakov, nenadávejte im preto do klérofašistov. Ak sa nechcete pripojiť, aspoň ustúpte a nebulákajte, neprehľušujte hlasy, čo doliehajú od brehov Kysuce, Váhu, Hrona i Oravy: Žije, žije duch slovenský, bude žiť naveky!“

Nebol len Slovákom v Austrálii, patril k skutočným osobnostiam celosvetového slovenského krajanského života. Človek rozhladený, milujúci a hľadajúci pravdu svojich vrchárov. Aj keď stále nedocenený, svoj odkaz ukryl v knižnom diele a publicistike, ktoré po sebe zanechal. Oplatí sa doň začítať. Najmä v dnešnej dobe.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL
(Snímky: LA SNK, Martin)

Vincentínsky denný tábor
2014

deti od 7 do 14 rokov
sála Vincentínium

ROK SEDEMBOLESTNEJ PANNY MÁRIE
2014

1. turnus: 1. - 4. júla (cena 16 €)
2. turnus: 7. - 11. júla (cena 20 €)

Seminár Misijnej spoločnosti
Farský úrad Bratislava - Prievoz

Prihlasuje sa iba na celý turnus!
Ďalší súrodenci majú zľavu!

Bližšie info a prihlášky v Predajni sv. Vincenta de Paul (na prízemí kostola)

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

Wiltonský diptych

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu**. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Mesiace máj má v liturgickom kalendári a v tradícii Cirkvi prívlastok mariánsky – tento mesiac si zvlášť pripomínáme Panu Máriu. Sú s ním spojené dva mariánske sviatky – sviatok Panny Márie Fatimskej (13. 5.) a sviatok Panny Márie Pomocnice kresťanov (26. 5.).

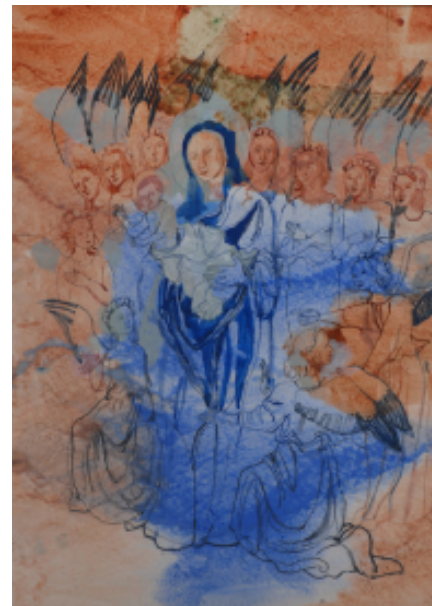
O rozšírenie tradície mariánskych pobožností sa zaslúžil jezuita Dionisi, ktorý v roku 1728 vydal dielo *Mese di Maria*. Máj môžeme vnímať aj ako prípravu na mesiac jún, ktorý je zasvätený Božskému Srdcu Ježišovmu, na ktorého Mária celým svojím životom ukazovala.

Mariánska symbolika v umení sa spája s modrou farbou symbolizujúcou nebo a svetlo, Božiu múdrosť, ktorá sa zobrazovala prostredníctvom farby Kristovho a Máriinho plášt'a.

Ten predstavuje materský ochranný princíp, ale aj Máriu ako Kráľovnú nebies.

Obraz MÁRIE FILOVEJ je interpretáciou slávneho obrazu, ktorý je súčasťou tzv. Wiltonského diptychu (1395–1399). Namaľoval ho neznámy autor pre kráľa Richarda II., ktorý bol spolu s tromi svätcami zobrazený v druhej časti obrazu, ako sa klania Ježiškovi.

Mária Filová obraz interpretovala vlastným výtvarným maliarskym jazykom ako obrysú kresbu s dominujúcou postavou Panny Márie s Ježiškom na rukách. Modré pozadie ich nekoloruje, ale v horizontálnych líniiach prechádza naprieč obrazom. Autorka vynecháva detaily pôvodnej predlohy a obraz čiastočne abstrahuje. Pôvodný obraz prechádza transformáciou jej vlastného videnia a uvažovania

o téme a spôsobe jej zobrazenia. Našu pozornosť upriamuje na Panu Máriu, ktorá hľadá na svojho Syna a k tomuto pohľadu vedie aj nás.

O hľadaní prostredníctvom svojej tvorby autorka hovorí: „*Mojimi výrazovými prostriedkami nie sú slová. Obrazy by radi hovorili bez vysvetľovania. Chceli by rozprávať o mojom vzťahu k bytiu, o svetle, ktoré mi odhaľuje farbu a tvar. O tichu, po ktorom túžim, o tieňoch, ktoré sa vynárajú v mojom živote.*“

-red-

NOVÁ PUBLIKÁCIA KRÁĽOVNÁ POKOJA OD JÁNA MICHALIČKU

„Učinite ženu krajšou a učinili ste krajším svet. Ale aby ste ženu mohli učiniť krajšou, umiestnite v každej rodine na čestné miesto obraz Nepoškvrnenej Matky. Čím väčší bude v rodinách mariánsky

kult, tým bude krajšia rodina, čím väčší bude mariánsky kult v národe, tým bude jemnejší hlas mužov a väčšia zdvorilosť voči žene.“

Od marca 2014 pripravuje Inštitút Communio novú edíciu kníh pod názvom „Naše dedičstvo“ (Patrimonium nostrum) od zosnulého kňaza Jána Michaličku. Krátke úvahy a zamyslenia, ktoré počas svojho života napísal Mons. Ján Michalička a ktoré už nestihol vydať. S odstupom času sme tieto zväzky písané na stroji objavili v jeho osobnom kufríku. Knihy sú venované Panne Márii, Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu, Predmanželskej príprave, Evanjeliu a pokroku. Určené sú nielen pre veriaceho, ale i hľadajúceho človeka a tiež kňaza.

V Roku Sedembolestnej Panny Márie ponúkame zamyslenia o Matke Božej a prinášame prvú knihu s názvom Kráľovná pokoja z tejto

edície. Publikáciu tvoria dve časti. V prvej časti sa autor zastavuje pri niektorých invokáciách Loretánskych litánií a približuje nám niektoré z titulov, ktorými oslovujeme Panu Máriu. V druhej časti sa osobitne venuje Nepoškvrnenej. Ak hľadáme múdry a pritom prístupný pohľad viery na Máriu, nájdeme ho v tejto knižočke.

Knihu si môžete zakúpiť v Inštitúte Communio, na vrátnici Diecézneho centra, alebo tiež vo vybraných kostoloch (zoznam distribútorov nájdete na našej internetovej stránke www.icommunio.sk). Knihy posielame aj na dobierku.

Kontakt:

Email: icommunio@gmail.com

Telefón: 0904 164 223

Adresa: Jána Kalinčiaka 1, 010 01 Žilina

Nad románom Williama Saroyana *Ľudská komédia*

Ľudská komédia

WILLIAM SAROYAN (1908–1981) je podľa publicistu Stephena Frya „jeden z najviac podceňovaný spisovateľov 20. storočia, hoci jeho prirodzené miesto je vedľa Hemingwaya, Steinbecka a Faulknera“. Všetky diela tohto amerického prozaika a dramatika

arménskeho pôvodu majú spoločnú črtu – ohromnú ľudskosť. Tá je dominantná aj v románe *Ľudská komédia*.

William Saroyan sa narodil v arménskej rodine v americkom Fresne v Kalifornii. Mal len tri roky, keď mu zomrel otec a matka bola kvôli veľmi biednym pomerom nútená dať Williama spolu s jeho bratom a sestrou do sirotinca. Po piatich rokoch, keď získala prácu, sa celá rodina znova zišla vo Fresne. Tu Saroyan absolvoval základnú školu, no ďalej už neštudoval.

Vyskúšal si množstvo zamestnaní, bol poslíčkom, telegrafistom, kamelotom, bojoval aj na fronte. Všetky tieto skúsenosti neskôr premietol do svojich diel, môžeme dokonca povedať, že vlastne všetky jeho diela sú viac či menej autobiografické.

PREDOVŠETKÝM ĽUDSKOSŤ

William Saroyan sa rozhodol stať sa spisovateľom po tom, čo mu matka ukázala niektoré spisy jeho otca. Prvé Saroyanove poviedky sa objavili v roku 1930. Jeho talent sa prejavil v anglickej prílohe bostonského časopisu Arménov *Hairenik* (Zem Arménov). V roku 1934 mu vychádza prvá kniha *Odvážny mladý muž na lietajúcej hrazde*, ktorá sa stáva senzáciou knižného trhu a Saroyan sa doslova z noci na ráno stal slávny. Je to príbeh chudobného spisovateľa a v niektorých ohľadoch sa Saroyanov hrdina podobá na chudobnému spisovateľovi z románu *Hlad* od Knuta Hamsuna, ale nenesie v sebe hnev a nihilizmus Hamsunovho rozprávača.

V roku 1939 napísal hru *Čas tvojho života*, za ktorú získal Pulitzerovu cenu (hra získala aj Cenu New York Drama Critics' Circle). Pulitzerovu cenu však odmietol s odôvodnením, že „komercia by nemala posudzovať literatúru a ovládnuť ju“ a že ocenené dielo „nie je podľa mňa lepšie ani horšie ako všetky ostatné, čo som napísal“.

Snímka: wil

Saroyanovo dielo je veľmi rozsiahle, napísal viac ako 100 kníh. Usiloval sa vytvoriť štýl prózy plný radosti zo života, ktorý vyznieva zdanlivo impresionisticky. V svojich príbehoch oslavuje optimizmus uprostred skúšok a súženia. Čerpal z vlastných skúseností, aj keď jeho prístup k autobiografickej skutočnosti obsahuje prirodzenú dávku poetickej licencie. Jeho postavy a postavičky sú plné ľudskosti, radosti, neraz vyvolávajú úsmev, ale aj súcit a slzy. Láskovým postojom k svojim hrdinom je Saroyan výrazne iný ako jeho súčasníci. Hoci často porušil konvenciu, že pre drámu je konflikt nevyhnutný, jeho diela nie sú popisné, statické, práve naopak – majú hlboké vnútorné napätie.

KRACH V HOLLYWOODE

Pred vojnou pracoval aj na scenári pre Hollywood, ale tu nikdy nezožal úspech a po sklamaní na projekte *Ľudská komédia* (Saroyana nútili robiť úpravy v scenári, s ktorými nesúhlasil, až napokon ho z príprav vylúčili; film

Antikvariát

získal v roku 1943 Oscara za najlepší príbeh) nikdy nedovolil akúkoľvek filmovú adaptáciu svojich diel.

Po vojne klesol záujem o Saroyanove diela. Keďže stále považoval slobodu, bratskú lásku a zhovievavosť za základné a najdôležitejšie hodnoty a nemienil sa ich v svojich dielach vzdať, začali ho kritizovať za údajný sentimentalizmus. Saroyana to však neodradilo a bol aj naďalej umelecky plodný. V 60. a 70. rokoch dokonca zarobil toľko peňazí, že sa dostal z dlhov (rád si vypil a bol hazardný hráč).

V roku 1981 zomrel na rakovinu, len míľu od miesta, kde sa narodil.

VOJNA BEZ VÝSTRELOV

Vari niet literáta, ktorý by nereagoval na prežitú vojnu. Saroyan tak najvýraznejšie urobil v románe *Ľudská komédia*. Hoci niektorí tvrdia, že román primárne vznikol ako scenár pre film, v skutočnosti opak je pravda.

Ľudská komédia je veľmi láskavá a jemná kniha. Nikto v nej nie je nikým odsudzovaný, nech už robí čokoľvek. Všetky postavy sú veľmi ľudské, priam krásne, no nie sentimentálne.

Dej sa odohráva v pokojnom fiktívnom mestečku Ithaca v Kalifornii, ktorého sa aj napriek veľkej vzdialenosti od frontov vojna dotýka. Hlavné postavy sú 14-ročný Homer Macauley a jeho rodina: najstarší brat Mark, ktorý je na vojne a o ktorom sa dozvedáme len sprostredkovane, sestra Bess, 4-ročný braček Ulysses, ktorý má rád všetkých ľudí a všetci majú radi jeho, a ich matka, vdova, úžasná, dobrá žena, čo chápe svoje deti. Hoci je rodina chudobná, vládnu v nej krásne vzťahy.

Homer prijíma miesto poslíčka v telegrafnej spoločnosti, len aby pomohol uživiť rodinu. Po meste roznáša telegramy, s pribúdajúcimi dňami čoraz častejšie s oznámením, že niečí syn padol vo vojne. Hoci v knihe nezaznie ani jediný výstrel, absurdnosť vojny je zvýraznená ešte nevinným pohľadom 14-ročného chlapca na tragické udalosti. Súcit, zmätok, nepochopenie zmietajú mladučkou Homerovou dušou: „*Pani Sandovalová, váš syn je mŕtvy. Možno je to chyba. Možno to nebol váš syn. Možno to bol niekto iný. Telegram hovorí, že to bol Juan Domingo. Ale možno telegram je zlý...*“

Homerova matka znáša bolesti živiteľa rodiny s ním. Povzbudzuje ho: „*Život vždy prináša so sebou aj bôľ. No aj keď to človek vie, to neznamená, že si má zúfať. Dobrý človek sa bude*

» »

snažiť, aby život zbavil bolesti. Pochabý človek si túto bolesť ani nevšimne, pokiaľ ju sám nepocíti. A zlý človek sa bude snažiť bolesť vo svete ešte prehĺbiť a rozšíriť ju všade, kam sa len pohne. Ale kto za to môže? Veď zlí ľudia, práve tak ako pochabí alebo dobrí, neprišli sem z vlastnej vôle a nevznikli sami od seba, z ničoho, ale pochádzajú z mnohých svetov a z mnohých pokolení. Zlí nevedia, že sú zlí, a preto sú nevinní. Zlému človeku treba však odpúšťať. Máme ho milovať, lebo aj v tom najhoršom je niečo z každého z nás a niečo z neho je v každom z nás. On je náš a my sme jeho. Nikoho z nás nemožno oddeliť od ostatných ľudí. Rolníkova modlitba je mojou modlitbou, zločin vraha mojím zločinom.“

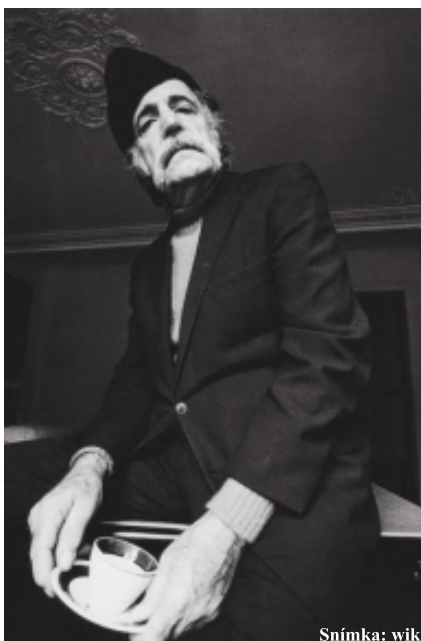
Záver knihy je vari najsilnejší. Už pre Homera známy „telegram smrti“ má doručiť svojej mame. Tá bez toho, aby ho otvorila, vedela, že jej najstarší syn Mark padol. V tej chvíli sa však pred ich prahom objavuje Markov priateľ z frontu Tobbey, sirota, čo nikdy nemala rodinu. Pani Macauleyová prijíma Tobbeyho ako svojho syna Marka.

VEDĽAJŠIE POSTAVY

V knihe sú s jemným citom vykreslené aj vedľajšie postavy. Homerov zamestnávateľ pán Spangler je jedna z najľudskejších postáv v knihe. O Homera sa stará, zaujíma sa oň a usiluje sa mu pomôcť. „*Lúbim celý svet a všetko, čo je v ňom. Láska je nesmrteľná a robí nesmrteľným všetko, čo nás obklopuje. Ale nenávisť umiera každú minútu*“, vysvetľuje pán Spangler Homerovi.

V telegrafnej spoločnosti pracuje aj starý pán Grogan, vyslúžili telegrafista so slabým srdcom, ktorý sa rád napije a ktorý si Homera tiež veľmi obľúbil. Usiluje sa zmierňovať Homerovu bolesť z doručovania „telegramov smrti“: „*Nik neumiera len tak pre nič za nič. Umierajú a pritom hľadajú milosť a nesmrteľnosť alebo hľadajú pravdu a spravodlivosť – a jedného dňa to veľké ľudské telo – my všetci, každý, aj ten najposlednejší z nás – sa dostane domov, dosiahne milosť, stane sa nesmrteľným a tento utešený zlý svet sa stane sídlom šľachetnosti a dobra všetkých ľudí*.“

Ešte aj Homerova stará pani učiteľka dejepisu, ktorá má v románe len epizódnu úlohu, stihne vtlačiť stopu do chlapcovej duše: „*Chcela by som, aby ste pochopili, že začnete byť skutočními ľuďmi až vtedy, keď si budete jeden druhého vážiť aj pri svojom prirodze-*

nom odpore. To znamená, že budete kultúrni.“

CHCEL SOM KRÁSNY SVET

Ludská komédia – útla knižka s veľkým obsahom. Saroyanovi sa podaril naozaj „meisterstück“ – vtesnal do knižocky veľa krásnych ľudí.

Zlí nevedia, že sú zlí, a preto sú nevinní. Zlému človeku treba však odpúšťať. Máme ho milovať, lebo aj v tom najhoršom je niečo z každého z nás a niečo z neho je v každom z nás. On je náš a my sme jeho.

A práve cez ich krásu a cez ich postoj nielen k životu, ale aj k smrti, vyznieva obžaloba vojny o to silnejšie. Aj keď mnohí kritici považujú za najlepší americký protivojnový román *Nahí a mŕtvi* od Normana Mailera či *Hlavu XXII* od Josepha Hellera, bez toho, aby som sa dotkol génia oboch spomínaných autorov, pre mňa je najsilnejšie antimilitaristické literárne dielo *Ludská komédia*. Bez výstrelu, bez krvi a opisu zverstiev, no cez pohľad detských očí „bolí“ vojna vari najväčšmi.

Je to skôr pocitová než dejová kniha. Je vľúdna a bohato autobiografická. Je v nej veľa ľudskosti a hlavní hrdinovia konajú tak nevšedne a neočakávane, že to vyznieva až trochu zveličene. A možno to je pravý dôvod, prečo sa kniha volá *Ludská komédia*.

Pre *Stratenú generáciu* sa svet po Prvej svetovej vojne stal len chaosom plným nestabilných hodnôt, sklamaní, dezilúzie. Deprimovanosť umelcov z prežitého a prežívaného bola pochopteľná. No Saroyanov prístup k životu a k literatúre, hoci sám osobne zažil vojnové boje, bol však diametrálne odlišný. Ako píše v svojej autobiografii: „*Chcel som, aby človek bol veľmi krásny. Chcel som, aby jeho život – každá minúta i každý rok od chvíle narodenia až do samej smrti – bol ľahký, veselý, pôvabný i rozumný. Veril som, že sa to uskutoční*.“

Sen vychádzajúci z vnútorného presvedčenia, či presvedčenie pochádzajúce zo sna? Nevedno, napokon – je to dôležité? V každom prípade je plejáda krásnych ľudí s autobiografickými prvkami dôkaz, že človek môže byť „veľmi krásny“.

PAVOL PRIKRYL

Predplatné aj zadarmo!!!

**Ak si zakúpite zájazd
od ktorejkoľvek slovenskej cestovnej kancelárie
a uhradíte ho za nezmenenú cenu
cez Cestovnú kanceláriu Desirea,
získate celoročné predplatné
časopisu **VOX** zadarmo.**

Pri platbe stačí uviesť, že máte záujem aj o VOX

Desirea, s. r. o.
Háľková 1, 831 03 Bratislava

www.desirea.sk
www.edovolenky.sk
www.dobredovolenky.sk

mobil : +421 904 881 999
tel. /fax: +421 2 44 888 999
info@desirea.sk

edovolenky^{sk}

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Pozor! Zmena čísla bankového konta:
SK20 0200 0000 0075 1694 9112**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkřížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta:

IBAN: SK20 0200 0000 0075 1694 9112

BIC: SUBASKBX

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com